

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40— franco

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la administra-
ția.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șiral 20 01

Manuscrisurile nu se ia
napoiază.

ROMÂNUL

Două atentate

Acum, cu sute de capete, hidra șovinismului maghiar se lăcomește spre plaiurile noastre. E semnificativă această năvală, — care pare a fi împintenată de ultima sălbătăcie — și care se îndreaptă hotărât spre laturile românimii din părțile noastre ungurene.

După cum cititorii au fost informați în numărul trecut al „Românului”, 16 valahi teologi au fost scoși din dreptul lor, din seminariul romano-catolic al Orăzii, pentru că, în secolul acesta de lumină și de civilizație maghiară biruitoare, și-au permis opincării să-și rostească limba lor în institut și pe stradă. Afară deci cu ei până se vor convinge! Afară, până când sila atâtor împrejurări îi va convinge că Isus, fiind din spița urmașilor lui Tuhutum, nu poate fi servit, decât în limba maghiară!

Un alt atentat, care se dă împotriva ființei neamului nostru, sub scutul religiei, e încercarea de a întemeia un episcopat greco-catolic maghiar pentru români. Mai de mult urmează tratativele cu Roma și în zilele din urmă s'a căutat a se afla cam până unde ar merge rezistența clerului nostru greco-catolic.

Noul episcopat unguresc ar râvni la câteva ciosvârți din episcopiile de Muncaci, de Gherla, de Oradea.

*

Oligarhia maghiară, cu șovinismul pe care l'a putut umfla budgetul și celelalte puteri de stat în unele pături ale „rassei domnitoare”, cu jidani cari sunt oastea lor

în dobândă, încearcă acum ultimele mijloace ca să întemeieze mult visatul stat național unguresc.

Cu presa perciunată ce urlă în numele civilizației din pustă, purced spre munții noștri, purtând în ghiarele pătate crucea și biciul lui Atila.

Hordele lui ca și ale urmașilor lui, înaintașii dușmanilor noștri de astăzi, s'au așezat în câmpie ca să poată să alerge — și nu noi suntem vina dacă fatalități istorice ne-au dat nouă, pentru apărarea împotriva năvalei, cetatea munților ardeleni, iar slovacilor toate cetățile nordice — și dacă croații vor reuși să-i scoată dela mare, cu nimic nu s'au ciuntit drepturile maghiare.

De mai mulți ani se poartă împotriva noastră, de întregul aparat al puterii de stat, un războiu de nimicire după un plan dinainte chibzuit. Azi nu mai găsești politicieni maghiari din categoria celorce odinioară strigau că trebuie maghiarizate și pietrile. Primul atac al noului sistem a fost congrua, apoi a venit școala cu legile lui Apponyi și acum biserica iarăși.

Azi șovinismul maghiar nu mai urlă și șabia de distrugere a naționalităților nu se mai rotește decât cel mult de redacții jidano-maghiari ai unui „Budapesti Hirlep”. Astăzi pumnalul se poartă ascuns, iar dușmanul se apropie cu imperceptibilul sâmbet al diplomatului.

E ultimul mijloc ce-l mai încearcă șovinismul maghiar pentruca să întemeieze pe ruinele a 13 milioane nemaghiare, și în miezul Europei civilizate statul unguresc uni-

tar, această prostie „patriotică”. Noi în fața tuturor nelegiuirilor fără sfârșit cu cari ne palmuiește, statul pe care îl hrănim, ne convingem, că în lupta dintre noi și șovinismul descreeat totul e chestie de putere.

Vom folosi, deci, toate puterile noastre spre a ne face mai întâi siguri de noi înșine! Vom risipi mai întâi cuibul haiducilor din Arad!

Pe călugărul pe care îl știm că tremură în chiliile lui din Oradea, pe conlaturgisorul cestuilalt, promitem solemn celor ce l-au cumpărat că-l vom ști scoate din Bihor afară!

Dar, nelegiuirea guvernanților, al căror cinism nu pare a avea margini, va avea și ea un capăt. Nici puterea lor fără margini, nici noi fără hotărâre și putere! Cât despre răbdare, ea aici trebuie să-și fi ajuns sfârșitul!...

Protestăm deci cu cea din urmă energie și cu scârba noastră profundă împotriva nelegiuirii ce se încearcă prin înființarea unui episcopat maghiar pe teritoriul episcopatului românesc. Iar dacă nelegiuirea se va consuma, totuș, spre sfidarea dreptului nostru de existență vom ști să-i facem față și ei!

Nu credem, însă, că sfântul scaun dela Roma va admite, o asemenea mârșăvie patriotică, fiindcă el știe că, la urma urmelor, noi mai mult ținem la limba și la ființa noastră națională decât la confesiune!...

Tinerilor teologi dela Oradea-Mare, unde atentatul a fost săvârșit și unde călugărul vânzător de neam, tot mai înfruntă mânia oamenilor și a lui Dumnezeu — vă trimitem nu admirația noastră, fiindcă acum când împrejurările sunt atât de grele și de hotărâtoare pentru soarta noastră, a-

Călători englezi despre români

de M. Beza

Sub titlul de mai sus am publicat în ziarul de față o serie de articole, cuprinzând pe călătorii englezi dintre anii 1750—1830. Voi urmări și mai departe pe acești călători.

La 1836 avem, în două volume, cartea unui căpitan, *Edmund Spencer: Travels in Circassia, Krim Tartary*, la care adaugă și „O călătorie cu vaporul în josul Dunărei dela Viena la Constantinopol și în jurul mării negre”. Aci, la pagina 73, vol. I., găsim următoarele despre Giurgiu:

„Am găsit orașul, ca pe toate câte le-am văzut în imperiul turcesc, format din murdare străzi înguste și case de pământ; abia ici-colo vre-una mai pretentioasă la arătare, împodobită cu prispă de lemn. De aceea fusei nevoit a mă consola cu o foarte bună cafea turcească și ciubuc la una din numeroasele cafenele — singurele localuri cari aveau într'adevăr o aparență de confort în tot orașul. Locuitorii parcă n'ar fi avut altă ocupație, decât a se lungi pe covoare și a fuma din ciubuce. Chiar și berzele păreau a se fi molipsit de această apatie, căci se hodineau liniștite împreună cu puii lor în cuiburile de pe acoperișuri. Puține din femei, totuși, cum este obiceiul în țările semi-civilizate, erau ceva mai harnice, căci le vedeai urmându-și îndoita lor ocupație de a toarce din furcă și a sorbi mireasma

ierburilor narcotice din ciubuce tot așa de lungi ca ale bărbaților. Inșă din toată populația Giurgiului o neobosită activitate arăta cea canină, care bătea neconținut străzile după hrană”. Mai departe despre Galați:

„Rătăcind prin oraș, am fost mai plăcut impresionat de înfățișarea locuitorilor decât a locuințelor, căci ei alcătuiau o varietate de grupuri totodată pitorești și interesante. La un loc, sub prispa unei cafenele, ședea o grămadă de turci, fumând leneși din ciubuce; într'alt loc, dealungul țărmlui, se vedeau hoinărind în șir care dintre cele mai primitive, mânate de ovrei, turci, greci și moldoveni, în portul lor respectiv și desculți. Aici niște militari stângaci se încercau în exerciții europenești; un străin văzându-i ar fi crezut că se temeau de iarba de pușcă, deoarece nu dau drumul unei salve fără să nu-și facă mai întâiu semnul crucei. Mai încolo ovreii, în lungile lor haine și căciuli mari, își vindeau mărunțișurile cu un găstig de sută la sută personalului unui vas ce abia scăpase din carantină; și, spre a desăvârși tabloul, sute de bărbați și copii băteau cursul argințiu al râului, neîmpiedecați de haine de bae socotite de prisos, și sub ochii numeroaselor femei frumoase, cari se uitau totuș fără nici o jenă”.

Același *Edmund Spencer* publică la 1836, în două volume: *Travels in the Western Caucasus, including a Tour through Imeritia, Mingrelia, Turkey, Moldavia, Galicia, Silesia and Moravia*.

Intră în Moldova prin Galați și se oprește la Iași, despre care scrie pag. 205, vol. II: „Puține orașe au un avantaj mai mare văzut de departe ca Iași.

Imprejurimile, cu largi grădini sunt frumoase și pitorești; pe câtă vreme orașul, fiind așezat parte pe un loc ridicat și parte pe o vale plăcută, cu întinse suburbii împrăștiate pe înălțimile dimprejur și cu amestecul de frumoase cupole și clopotnițe, dă călătorului impresia că are să între într'un vechi oraș avut și populat. Dar va fi cu totul înșelat călătorul. Oricare va fi fost măreția de altă dată a Iașului, acum e redus la treapta unei sărăcăcioase capitale din Orient. Străzile, ca și drumurile, nepavate, afară de una-două mai de seamă — un canal fiind de desupt; dar din cauza necurăteniei locuitorilor și lipsei totale de serviciu sanitar, murdăria se lasă acolo cu lunile, otrăvind astfel aerul și producând destule miazme, care să aducă o epidemie. De aceea nu ne mirăm că Iașul e foarte nesănătos.

Oricât de nefavorabilă e descrierea pe care o fac acestui vestit de altă dată Iassiorum Municipium, sunt însă și multe îmbunătățiri astăzi; vedem ici-colo câte o frumoasă casă elegantă clădindu-se. Mai este noul palat al prințului domnitor, așezat într'o poziție mândră; dar, cum multe din aceste impunătoare clădiri sunt într'o imediată apropiere cu unele bordee mizerabile, îmi amintesc

Amestecul unui frate

de **Ion I. Ghica**, deputat

În două articole „Românul” sub titlul: *Amestecul fraților din România*, face un înțelept apel la schimbul de idei, povește și de sentimente — frățești ce trebuie să existe între românii de „dincoace” și de „dincolo” de Carpați, și mai ales acest schimb de vederi să se facă în treburile publice, în afacerile comune ale intereselor de neam, ale intereselor *românismului* întreg.

Da! „Românul” are dreptate. Noi, nu numai că trebuie, dar suntem și datorii — datorie sfântă de neam — să ne spunem cuvântul nostru, să ne „amestecăm” dacă voim, în treburile publice românești, ale fraților noștri. Pentru aceasta însă, se cere o condiție pe care noi trebuie să o îndeplinim: vorba noastră, povăța noastră, amestecul nostru, să fie făcut cu gând curat, neprihănit, cu dor de neam și cu simțire românească. Numai astfel vorbele, poveștele și amestecul nostru vor produce efectul dorit: închegarea intereselor comune ale neamului nostru.

Dacă însă, la baza „amestecului” nostru în treburile publice ale fraților „dincolo”, va fi un gând ascuns de legături personale, o dorință invăluită de a atrage pe frații noștri în mrejele luptelor noastre de partid, atunci însă, „amestecul” nostru nu trebuie să se producă, deoarece el este otrăvit de egoism și interes personal. Decât un astfel de „amestec”, mai bine tăcere, tăcerea absolută.

Un sfat nu poate fi prielnic decât dacă e dat din toată inima cu gând curat și cu o nesfârșită dragoste de neam.

Această spovedanie făcută, fie-i iertat unui frate din regat să se „amestece” și el în certurile ce de aproape un an dăinuiesc în cercurile politice ale românilor din Ungaria. Am ezitat mult, foarte mult să o fac, dar văzând că diferendul ia proporții mai întinse, nu mai e de datoria nici unui bun român, ori și din ce parte ar fi el să tacă. Toți trebuie să ne spunem cuvântul: afacerea de azi înainte privește întreg neamul românesc.

Una este chestiunea, care domină pe toate celelalte: *autoritatea comitetului partidului național român, trebuie să rămână neclintită, nestirbită, ca astfel prin autoritatea sa morală să poată sta cu mândrie în fața vrășmașilor dinlăuntru și din afară ai poporului românesc.*

Atacurile, cari s'au adus, membrilor comitetului partidului național român, sunt atacuri aduse neamului românesc, de oarece acesta este singurul organ — bun sau rău nu importă — prin graiul căruia poporul român vorbește, strigă și își apără sfintele și secularele-i drepturi de limbă și de neam. Și lupta care o duce, e o luptă grea și uriașă.

Ori și ce lovitură, orice atac, adus comitetului național conducător, nu face decât să-i facă să scadă autoritatea sa — nu atât în fața noastră, căci noi ne cunoaștem bine unii pe alții — dar în fața vrășmașului comun, care nu poate decât să se bucure de faptul că „românii” au conducători, cari pot fi terfeliiți și batjocoriți.

Cum vrei, că persecutorii neamului să nu prindă curaj și să întărească opre-

siunea când „românii” își perd vremea într-o lovitură și a dărâma autoritatea și prestigiul fruntașilor, deputaților și conducătorilor lor?

Acestea sunt simțimentele noastre ale celor „din România” și rău ne-a mâhnit atacurile aduse vrednicilor conducători, cari fac parte din comitetul partidului național român. Avem însă firma convingere, că urzeala începută nu va reuși, de oare-ce, tot românul, mic și mare și în ori și ce parte ar locui el, e dator să fie alături și să apere pe aceia cari cu atâta dor de limbă și neam, conduc destinele fraților noștri din Ungaria.

Acesta este gândul curat care domnește aci în regat și pot spune fără teamă, că la noi, campania dusă împotriva comitetului național nu a prins rădăcini, ba din contră a făcut ca acești vrednici luptători să se ridice și mai mult în stimă și dragostea noastră.

Noi aceștia din regat nici nu trebuie să cunoaștem alt conducător politic al poporului românesc din Ungaria decât autoritatea pe care el singur în deplină conștiință și cunoștință și-a dat-o: *comitetul partidului național*. Din conferința națională pe care a avut-o, neamul românesc din Ungaria și-a ales acest comitet — persoanele joacă un rol secundar — ei bine! acest comitet singur are grija intereselor politice permanente ale neamului; iar noi românii din alte țări nu trebuie și nici nu putem cunoaște alți factori politici în conducerea fraților noștri de sub stăpânirea coroanei sf. Ștefan.

Putem avea simpatii personale, putem avea legături prietenești, putem recunoaște merite felurite, putem slăvi talentele artistice ale celor ce duc lupta împotriva conducătorilor firești ai poporului, dar de aci și până a le recunoaște autoritatea politică, e o mare deosebire.

A-i încuraja ar fi o greșală neiertată; a-i sprijini ar fi o nenorocire; a le apăra cauza, ar fi un dezastru național.

În lupta aceasta dușmănoasă care se duce de către unii din frații noștri de dincolo împotriva comitetului partidului național, e de datoria noastră a celor din regat, să le trimitem înflăcărâte cuvinte de îmbărbătare și să le arătăm credința noastră în apropiata lor izbândă definitivă și desăvârșită. Exemplul ar fi prea nenorocit dacă, răutăcioasele disidențe ar reuși să dărâme prin atacurile lor violente, autoritatea conducătorilor unui neam întreg.

Am crezut de datoria mea de bun român — și ca mine ar trebui să facă toți — să spun cele ce am spus iar fapta mea este izvorită din nesfârșita dragoste pe care o port fraților mei din Ungaria.

Scrisoare din Budapesta

Intrunirea tinerimii din Budapesta în onoarea fruntașilor noștri.

Intrunirea tinerimii universitare din Budapesta în cinstea deputaților noștri și a membrilor din comitetul național, ținută joi seara în 8 februarie, s'a ridicat prin însuflețirea sinceră ce a stăpânit-o și prin intimitatea plină de reciprocă încredere și dragoste la nivelul unei adevărate sărbători.

Saleta restaurantului Katona unde tinerimea aștepta la mesele albe pe fruntașii neamului, răsună de cele mai sincere urale când d. T. Mihali, Dr. Iuliu Maniu, Vasile Goldiș și Dr. Victor Bontescu intrară.

Se resimțea par'că din inimi o ușurare, iar din ochi strălucea raza unui sentiment ce-l cuprinde pe om după deșteptarea dintr'un vis urât.

Abia câteva minute după ce societatea întreagă luase loc la mese apăru distinsul profesor și bărbat politic d. Constantin Stere. Venia dela masa comună ce prietenii d-lui Goga o luaseră împreună cu domniile lor. A fost o elementară izbucnire a sentimentului tuturor, când d. Stere și-a făcut apariția, iar când d-sa ne vesti, că a părăsit masa cealaltă între strigătele „trăiască Vaida” era par'că nădejdea mai binelui, care izbucni din strigătul de „trăiască Stere”.

Pentru prima dată se ridică Dr. Alexandru Vaida-Voevod îndată după ce d. Ioan Teicu a salutat oaspeții tinerimii în cuvinte bine simțite. (Când pomeni numele Vaida și Goldiș aplausele frenetice ale tinerimii au durat mai multe minute). D. Vaida făcu o scurtă reprimire asupra înșiruirii și succedării evenimentelor și întâmplărilor recente și asupra deslegării atât de norocoase datorită perseveranței d-lui Stere. Spune, că poate mulți ar fi așteptat, ca finea luptei să se facă în felul cum se obișnuia la vechii gladiatori de aici: unul să rămână pe teren. D-sa însă trebuie să renunțe la această luptă — ori cât de nemulțumit ar fi publicul — căci trebuie să țină cont de interesele superioare ale neamului. Cine cunoaște pe d. Goga și pe d-sa, cine cunoaște temperamentele lor, acela va recunoaște, că încheindu-se pacea între ei, s'a făcut o minune. Această minune e opera d-lui Stere. Închină pentru d. Stere. (Aplause furtunoase).

A luat apoi cuvântul d. Stere. Ilustrul profesor dela Iași a făcut o adâncă impresie asupra tinerimii prin cuvântarea sa scurtă, dar plină de profund înțeles care va rămânea multă vreme adânc săpată în sufletele tinerilor noștri.

Nici un moment nu m'am îndoit — zice între altele d-sa — că dovezile lui Vaida sunt autentice, pentru că știam, că un Vaida spune numai cece știe, că un Vaida nu se oprește la jumătatea drumului, dar în aceeași vreme nu am putut să cred că un Goga ar fi capabil a trafica interesele neamului. Vaida este un neîntrecut luptător, iar Goga a vădit prin operele sale, că este stăpânit de frumoase idealuri. Într'adevăr s'a făcut o minune. A săvârșit-o, pentru că a avut credință. Îndeamnă tinerimea să nu scape din vedere nici odată interesele superioare ale neamului lor, care se află în defensivă. Închină pentru conducătorii actuali ai partidului, în special pentru Vaida. (Ovații călduroase).

A urmat d. dr. Iuliu Maniu, care a ținut ca și totdeauna un discurs frumos și instructiv. Armele de luptă ale individului în ziua de astăzi, ca și în trecut sunt: știința și puterea morală. Lipsit de aceste arme individul nu poate săvârși fapte mari.

O societate omenească numai prin solidaritate, prin subordonarea intereselor de coterii poate să se impună și să-și apere existența.

Tinerimea să-și oțelească caracterul în vederea luptelor grele din viitor. Vorbește în termeni clasici timp de un sfert de oră și închină pentru președintele clubului deputaților naționaliști d. dr. T. Mihali. (Aplause).

D. Vasile Filipciuc candidat de avocat toastază foarte spiritual pentru d. Vasile Goldiș.

Răspunde d. Vasile Goldiș. S'a pus teza greșită, că numai acela poate fi bun român, care are fraza lustruită. E trist, că cei mai mulți dintre tinerii noștri trebuie să-și facă educația în limbă străină și că nu-și pot însuși în deplină măsură limba românească literară; dar uneori aceștia sunt cei mai buni naționaliști, căci ei simt mai dureros situația deplorabilă a poporului nostru.

Aduce pilda contelui Séchenyi István, care

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

nu a știut ungurește dar a adus atâtea servicii națiunii sale, încât a fost poreclit „a legnagyobb magyar“ (cel mai mare maghiar). E mândru și fericit, că tinerimea în partea ei covârșitoare ține la solidaritate. Felicită tinerimea, care se însufletește atât de mult pentru cauza neamului, care are membrii atât de însuflețiți pentru idealul național cum e de pildă Țeicu. (aplause frenetice).

A luat apoi cuvântul d. dr. Teodor Mihali. Declină dela sine laudele cari i le-a adus d. Maniu și spune că dacă în timpul din urmă nu s'au făcut multe greșeli este a se mulțumi împrejurării, că comitetul național a purces solidar în toate acțiunile sale. Intre membrii comitetului stăpânește o desăvârșită sinceritate. Aduce membrilor comitetului expresiuni de mulțumită, pentru că și-a făcut datoria, sprijinind frățește pe colegii lor cei mai expuși. Nu ajunge cultura minții, mai trebuie și cultura inimii. (Ovații călduroase).

Mai la urmă a luat cuvântul dr. Victor Bonțescu. a cărui vorbire a plăcut foarte mult tinerimii.

D-sa a explicat cum trebuie să înțelegem politica. Dela un bărbat politic se recere să fie în personal, interesele personale nu-i permis să-l influențeze niciodată în acțiunile sale publice. Acela, care simte că nu are puterea, de a supune ambiția și interesele sale personale interesului comun, — mai bine face dacă se dă la o parte.

Ridică paharul în sănătatea d-lui Iuliu Maniu, unul dintre cei mai distinși membri ai comitetului național. (Aplauze furtunoase).

Oaspeții distinși au petrecut în voie bună cu tinerii noștri până la orele 12, când au părăsit localitățile lui Katona între uralele tinerimii.

Cordae.

Criza de guvern din Serbia. În Serbia s'a declarat criză de guvern; d. Milovanovici, șeful cabinetului, cunoscut de pe vremea conflictului monarhiei noastre cu Serbia când a dovedit o dibăcie rară, a înaintat demisia guvernului.

Criza actuală aruncă o vie lumină asupra vieții politice din regatul sârb. Vom publica deci după ziare câteva lămuriri a împrejurărilor în care ea are loc.

Parlamentul sârb se compune din 160 de deputați dintre care 85 radicali moderați. Restul sunt minorități dintre care cea mai însemnată este a radicalilor independenți de 47.

După constituția sârbă un guvern nu poate lucra decât cu o majoritate de 81. Astfel că radicalii moderați nu aveau de cât o majoritate la limită. După diferite cabinete când ale partidelor în minoritate contra radicalilor moderați când ale celor două partide radicale, în sept. trecut s'a format cabinetul radical moderat pur al d-lui Milovanovici. Când i-s'a dat puterea însă regele a pus ca condiție d-lui Milovanovici că au să lucreze până la expirarea mandatului scupcinei și ca nu au să presfideze noile alegeri.

De altă parte regele ține mult că actuala scupcină să-și termine perioada legală și să nu fie dizolvată. Dar în timpul guvernării lor radicalii moderați din cauze de moarte și de disidențe au pierdut majoritatea lor și au ajuns la nr. de 80.

Astfel ei sunt amenințați a fi resturnați. Radicalii tineri sunt hotărâți ai răsturna urmărind formarea unui cabinet din cele două unanțe radicale (moderați și tineri) spre a face noii alegeri așa că și ei să se aleagă, din faptul că vor participa la conducerea campaniei electorale, cu un contingent mai mare în cameră. Radicalii bătrâni nu voesc o asemenea tovrășie. Ei pretind să dirijeze singuri campania electorală spre a-și constitui un bloc puternic care să le permită o guvernare sigură și îndelungată pentru viitor.

De aceia au cerut dizolvarea camerei. Fiindu-le refuzată această cerere, Milovanovici a prezentat demisia. Regele a însărcinat cu formarea noului cabinet pe Stoianovici șeful radicalilor tineri care nu dispune decât de 47 de voturi a le propriului său partid, dar care speră să ajungă la o coaliție. De mai mult timp de când acesta se zbate să formeze noul cabinet fiind rând pe rând refuzat de toate celelalte partide.

În toată această comedie marele motor care determină atitudinea partidelor din Serbia este dar interesul electoral al partidelor; acesta este singurul care primează orice altă considerație. Altfel de sigur s'ar fi găsit un modus vivendi și ar fi încetat acest spectacol al cramponării cu orice preț de putere pe care-l dau unii ori al opoziției cu

orice preț în speranță de a ajunge la putere pe carel dau alții.

*

Reichstagul german. Din Berlin se comunică: Consfătuirea ce a urmat cu privire la alegerea președintelui nu au avut nici un rezultat, pentru că centrul refuză în mod categoric a lucra în biroul Reichstagului, alături de social-democrați. Din această cauză partidele stingei vor proceda de aci înainte în mod independent la alegerea președintelui.

Ca prim-președinte e candidat un național liberal, ca prim vice-președinte un social-democrat și pentru al doilea loc de vice-președinte un progresist. Alegerea de mâine va fi prima luptă între stânga și dreapta.

Partidele stângerii speră, că le va veni în ajutor la alegeri voturile Uniunii țărănești și ale deputaților din Schleswig Holstein.

Reichstagul a luat vacanță până mâine din cauza greutății de a se forma biroul.

*

Continuarea discuțiunii acordului franco-german în senatul francez. Senatul francez a continuat discuțiunea acordului franco-german.

Baudin, raportor, arată că tratatul din 1911 înlocuiește cu avantajul tratatul din 1909 care impunea obligațiuni imposibile de ținut. Vom vota acest tratat știind importanța sacrificiilor la cari a consimțit în interesul țării.

Goiran, recunoaște importanța sacrificiilor consimțite în Congo, spune că va vota totuși tratatul pentru că el pune capăt unei situațiuni intolerabile.

Pichon, fost ministru de externe, arată că tratatul din 1909 era foarte bun pentru Franța, pretențiunile germane erau câte odată inacceptabile dar era suficient să rezisti la dânsle. Această politică avea aprobarea întregului minister.

Poincaré, întrerupând, spune: „Ea avea și aprobarea parlamentului“.

Răspunzând întreruperii *Pichon* zice că nu va vota tratatul.

Am greșit foarte mult să primim negocierile ce au urmat după afacerea din Agadir. S'a ascuns opiniunii publice franceze condițiunile acordului căci astfel opinia s'ar fi răsculat. Guvernul a greșit mult că nu s'a încredințat în destul în forța materială și morală a națiunii franceze. Nu ar fi trebuit să primească negocieri cu Germania singură ci ar fi trebuit să se sprijine pe Anglia și Spania. Cu privire la concursul Angliei suntem fixați. Germania se înșelase în această privință dar discursul dlui Lloyd George a învățat-o cum stau lucrurile. Tratatul din 1911 este un tratat foarte periculos.

Pichon spune că spre a obține acest tratat am rupt imperiul nostru ecuatorial, am încercuit Guinea spaniolă, modificat dreptul de preemțiune asupra Congului belgian.

Caillaux a mai făcut și alte schimbări în Africa și în sfârșit trebuie să ne înțelegem cu Sultanul spre a pune în valoare Marocul. Ipoteca germană înțelege să păstreze aci o situație privilegiată. Franța nu poate deci spune că afacerea este bună, convențiunea franco-germană este supusă interpretărilor atât de variate încât depinde de voința unuia din semnatori spre a avea pace sau conflict.

Pichon e de părere că noii tratative cu Germania vor fi necesare. Oratorul spune că are deplină încredere în d. Poincaré pentru menținerea păcii și păstrarea și strângerea și mai tare a amicitțiilor și alianțelor. O alianță de 20 ani acumă constituie un element de forță pe care trebuie să o păstrăm, dar și acordul cu Anglia va trebui să subsiste și să se desvolte ca o garanție mai sigură a echilibrului european.

Pichon a încheiat zicând că dacă nu poate da guvernului votul său pentru primirea tratatului

și afirmă cel puțin deplina încredere în sentimentele ce-l animă.

*

Abdicarea temporară a regentului Bavariei. „Berliner Zeitung am Mittag“ anunță din München, că zilele acestea va apare un decret prin care principele-regent Luitpold va trece, în mod temporar, regența fiului său, principele Ludwig.

Inlocuirea aceasta va fi valabilă numai în cazul când principele-regent se va duce în munți pentru întremare, sau va lipsi din München din vre-un alt motiv.

La o abdicare formală, principele Luitpold nu s'a putut hotărî, ceea ce de altfel au prevăzut toți aceia cari cunosc de-aproape pe principele-regent.

Scrisoare din Viena

Misterii politice.

— 8 februarie.

Când Viena are deosebita onoare, de a primi pentru mai multe zile în ospitalitatea sa pe primul-ministrul ungar și eventual pe mai vre-o câțiva colegi de ai lui, este aceasta întotdeauna un semn pozitiv, că pe globul unguresc ceva nu e în ordine. E superflu de a mai intona anume, că pe noi vizitele bărbaților maghiari ne pun într-o măsură oarecare pe gânduri, pentru că știm cu siguranță din experiență, că miniștrii unguri nici când nu vin la Viena să aducă ceva, ci totdeauna ca să ducă. Și dacă și nu este vorba de un câștig material este scopul călătoriei lor la Viena, totuși cu siguranță e acela, de a sparge câteva pietrii din fundamentul pe care sunt zidite instituțiile comune ale monarhiei.

Negocierile, cari acum se conduc de primul-ministrul contele Khuen-Héderváry, sunt aproape cele mai memorabile, cari numai s'au făcut vreodată și cercurile politice serioase din Viena nu se pot scăpa de mirarea, cum așa ceva peste tot este numai posibil, că șeful guvernului ungar, când a apărut în Viena ca interpretorul pretenziunilor partidelor opoziționale maghiare, că n'a fost complimentat afară, nu cu complezanță, ci cu cea mai mare rezoluție.

Ar fi trebuit cu hotărârea cea mai mare să i se dea contelui Khuen să priceapă că proiectele militare sau făcut pe baza înțelegerii reciproce între cele două guverne și cu prealabila sancțiune a coroanei. Legea militară prin urmare trebuie privită, ca un noli me tangere, ca ceva ce nu se poate schimba; pot să fie numai de parlamentele cari se ocupă cu ele, sau primite sau respinse. Un al treilea caz nu poate exista și înainte de toate este cu totul eschis ca în conceptul proiectelor, făcut cu conștețerea amânduror guverne și aprobat de monarh să se poată face schimbări în sensul, cum cere opoziția din parlamentul maghiar.

Acesta este un demers de tot ne mai auzit, ba chiar fără exemplu și deși se declară tot din nou că contele Khuen nu se identifică cu pretenziunile lui Kossuth, totuși există faptul, că el s'a declarat gata de a le prezenta în Viena. Din mirarea aceasta asupra demersului mai mult decât curios al ministru președintelui ungar se poate ajunge ușor acolo, ca să ne punem întrebarea: cum de este posibil ca maghiarimea încă tot poate să-și deie aere de dictator în afacerile comune ale monarhiei, deși nu formează cu nimica mai mult decât o parte (fracțiune) chiar neînsemnată din întreaga poporație a monarhiei. Fiecare copil știe astăzi, că este numai o seducere grosolană a opiniei publice, când tot din nou se confundă „națiunea maghiară“ cu Ungaria. Este nu numai revoltător, ci tot odată și ridicol, când maghiarii caută să sperie cercurile competente cu tot felul de amenințări și a le sili pe aceste să accepte pretenziunile ei naționale și de drept public. Frazele șoviniste ale maghiarilor au de scop în prima linie să-și ascundă neputința, căci la un caz serios ar fi o parte foarte mică dintre odraslele lui Arpad, care o ai putea avea să aducă jertfe pentru oarecari „ideale politice“. Aceasta s'a arătat clar, când colonelul Fabritius au scos afară din parlament pe deputații cari au obstruat și s'au revoltat.

„Națiunea“ a ramas rece la aceasta, nime n'a cutezat să enunțe un singur cuvânt de protestare. Dacă atunci momentul ar fi fost bine priceput și folosit!

Austriacus.

Scrisoare din Iași

Părerăa unei mari autorități juridice în chestiunea calomniei de plagiat adusă d-lui A. C. Cuza.

În ziarul local „Unirea” nr. 5 va apărea, mâine 29 ianuarie, un interview de o foarte mare importanță în chestiunea calomniei adusă d-lui Cuza, pe care ne grăbim să-l împărtășim și cetitorilor „Românului”.

Interviewul de care e vorba a fost luat unui savant juris consult, cunoscut străinătății prin meritoasele sale opere de drept civil, d. prof. Dim. Alexandresco, decanul facultății de drept, dela universitatea noastră.

După frumosul gest al d-lor dr. I. Cosmovici și Matei B. Cantacuzino, doi dintre cei mai eminenti profesori universitari români, cari au înfierat cu energie, în întrunirea din sala Pastia (luni 23 ianuarie), tentativa criminală a lui Socor și tovarășilor săi — cuvântul hotărât al d-lui prof. Alexandresco, suntem siguri, va produce o mare consternare în rândurile jidanilor și jidoviților netrebniici.

Foarte important de menționat mai este și faptul, că d. prof. Alexandresco este membru al clubului conservator-democrat, de sub șefia lui Bădărău!

Dar să lăsăm să se desfășure interesantul interview:

— Ce credeți, domnule profesor, despre verdictul de achitare al d-lui Em. Socor, autorul broșurei „O rușine universitară—Plagiatul d-lui A. C. Cuza”?

— Regret — a început d-sa a ne răspunde cu o grabă care arăta în mod evident dorința sa de a se rosti în această chestiune, — că nu am fost în Iași când a avut loc întrunirea din sala Pastia și că astfel nu am putut veni să spun în auzul a cât mai mulți, ce cred în această chestiune a „Plagiatului” (!) și a achitărei lui Socor.

Și dacă este acum să începem cu aceasta din urmă, apoi nu știți d-ta că jurații o nimeresc totdeauna pe dos: când trebuie să achite condamnă și când trebuie să condamne achită? În cazul de față, după felul cum s'au urmat debaterile, punându-se chestiunea pe un teren de *politicism*, era firesc ca jurații să judece *cu patimă* și să achite pe Socor, aceasta mai ales că am convingerea că mulți dintre dâșii tot n'au ajuns să pătrundă chestiunea în discuțiune, ori cât de clar ar fi fost ea expusă și ori cât de ușor de înțeles era, pentru ori ce om neprevenit.

Cât privește „Plagiatul”? Dar n'am văzut la ce se reduce toate acuzările cuprinse în broșura lui Socor? Ca Cuza în partea istorică a lucrării sale în care resumă teoriile diferiților economiști cari au scris asupra celebrei legi a lui Malthus, reproduce unele fragmente din acești autori aproape textual, fără a pune ghilemele, însă citându-i. Dar aceasta se cheamă plagiat? Dar poate un scriitor să plagieze pe un autor despre a căruia teorie spune că o resumă! E de neînțeles. Să-ți dau alt exemplu asupra căruia, în orice caz se poate discuta, spre deosebire de acesta al lui Cuza, care e *absolut nediscutabil*:

Imi aduc aminte, că într-o discuție ce am avut-o cu amicul meu, Anton Suciu, acum consilier la înalta curte de casație, d-sa mi-a atras atenția asupra faptului, că întreaga teorie a darului manual pe care o face Laurent, este o reproducere textuală din repertoriul lui Dalloz, fără ca macar Laurent să facă vre-o trimitere la acesta din urmă, lucru pe care, de altfel, l-am constatat împreună. Cu toate acestea, s'a gândit cineva să acuze pe marele Laurent, că ar fi un plagiator? De asemenea, Planiol în tratatul său de drept civil, dacă în unele locuri se referă la lucrarea noastră scrisă în limba franceză: *Droit ancien et moderne de la Roumanie*, citând și punând ghilemele, apoi în alte locuri, reproduce textual fără a cita. S'a întâmplat chiar ca, într-o asemenea reproducere, să se strecoare în manualul d-sale și o eroare de tipar care se găsește în textul nostru, cu privire la reprodu-

cerea unui articol din codul italian. Cu toate acestea însă, cine ar îndrăzni să zică că Planiol a plagiat pe Alexandresco? Dar, domnule, acestea sunt lucruri curente în cărțile de știință! Astfel și eu și oricine ar fi un plagiator!

Intr'un cuvânt, opera colegului nostru Cuza rămâne aceeași cu întreaga ei valoare și, desigur, cea mai bună operă teoretică de economie politică, care s'a scris până acum în țara noastră.

— Dar asupra susținerii că d. Cuza ar fi trebuit îndată după apariția broșurei d-lui Socor, sau acum, după achitarea acestuia de către jurați, să se adreseze Academiei române și Universității ieșene, pentruca ele să-și deie hotărârea lor în această chestiune, care este părerăa Dv.?

— Această cerință mi-se pare cu desăvârșire absurdă. Dar unde am ajuns noi profesorii, pentruca să poată să ni-se pună în discuțiune, din cine știe ce motive, întreaga noastră situație, la care am ajuns după ani de muncă și de încordare? Cuza putea, de bună seamă, să ignoreze cele spuse despre cartea și munca sa. Dacă însă el a luat condeiul în mână pentru a răspunde, a făcut încă prea mult.

Acestea sunt așadar părerile unui savant, care a ajuns prin muncă serioasă la considerația științifică de care se bucură astăzi, în chestiunea calomniei ridicate de instrumentul jidovesc, Socor. Ele sunt interesante mai ales prin faptul, că pleacă dela o mare autoritate, care a știut să treacă peste marginile impuse de partidul său, atunci când a fost vorba de a apăra cinstea unui profesor de valoarea lui A. C. Cuza, podoabă între podoabele neamului nostru.

Șt. P. Moldovan.

Intrunire de protestare

Membri societății academice „Junimea” din Cernăuți, în urma verdictului de achitare dat de către Curtea cu juri din Iași în procesul de calomie Cuza-Socor, s'au întrunit într-o adunare de protestare în cabinetul societății din „Palatul național”. — Referentul întrunirii, d. Alecu Isăceanu, a făcut un larg istoric al procesului intentat de d. Cuza jidovitului Socor, documentând cu citații din debaterile procesului și părerile *adevăratei* presei românești, că delinquentul Socor și-a dat numele pentru o broșură scrisă de jidani, tipărită cu bani jidovești și pusă în serviciul *Cahalului*, care ajutat de politicianii vânduți străinilor duce o desperată luptă contra noului curent, înființat de d. A. C. Cuza și N. Iorga, prin care se chiamă un neam întreg la o nouă viață de muncă, de cinste și de jertfă.

Vorbitorul a înfierat cu o vădită indignare și durere sufletească decadența morală și coruperea de conștiință de care au dat dovadă cei 12 jurați din Iași prin nesocotitul verdict ce l-au dat contra celui mai elementar bun simț și dreptate omenească. A cetit părți din discursul d-lui Mateiu Cantacuzino ținut la întrunirea de protestare din Iași, unde d-sa a declarat: „Venisem fără să mă fi gândit a vorbi, ci numai ca să fiu lângă voi pentru Cuza. La d. Cuza este o credință, care ne însufletește pe noi toți. E o credință precumpănitore în această țară. O operă ca a d-lui Cuza trebuie respectată. În broșura lui Socor în fiecare pagină se vede gândul de a terfeli nu numai un om, ci și universitatea. Am venit aci ca să-i pot spune lui Cuza: „Fii liniștit d-le colegă. Ceeace s'a scris în potriiva ta nu te poate atinge, te bucuri de stima, iubirea și considerațiunea noastră”. Iar studenților d. M. Cantacuzino le-a spus: „*Deți d-voastră să cere iubirea de neam, iubirea de știință din toate puterile d-voastre*”.

Datoria noastră, a sfârșit d. Isăceanu este să luptăm din răputeri contra anarhiei morale, ce tinde să se instăpânească în viața publică a țării românești.

D. Aurel Stefanelli spune, că datoria noastră de membri ai societății „Junimea” e să protestăm cu toată energia contra jidanilor și jidoviților, cari atacă pe iubitul nostru membru onorar, profesorul A. C. Cuza. Orice atac îndreptat contra lui se îndreaptă contra societății noastre în care creștem și ne formăm în direcția arătată de dînsul. Pentru noi ca și pentru neamul întreg, profesorul Cuza

este o mândrie, cătră care se îndreaptă priviri și nădejdi de pretutindeni.

Au mai vorbit d-nii *Ilie Dugan, Ilie Torontiu, George Crițan, Const. Vicol, Didi Gallin, Traian Popovici*, toți relevând marile merite ale d-lui Cuza în deșteptarea conștiinței naționale la românii de peste hotare.

La sfârșit s'a expedat domnului Cuza următoarea telegramă:

„A. C. Cuza, profesor universitar, Iași strada Codrescu 1.

Societatea academică „Junimea” din Cernăuți luând cu indignare la cunoștință sfârșitul procesului ce l-ați intentat calomniatorului ovreu Socor vă încunjură cu toată dragostea și admirația, asigurându-vă de neclintita ei credință în ideile, pe cari le propoveduiți pentru ridicarea neamului din care facem parte”.

Referentul întrunirii, d. Alecu Isăceanu, a cetit următoarea *moțiune*, care s'a votat cu aclamație și însufletire:

„Moțiune”

Societatea academică „Junimea” din Cernăuți întrunită astăzi 27 ianuarie (9 Faur) 1912 în cabinetele societății luând la cunoștință, din raportul referentului și cuvântările oratorilor despre sfârșitul procesului intentat de d. A. C. Cuza, profesor la universitatea din Iași, ovreului calomniator Emanuel Socor, care și-a dat numele pentru o broșură scrisă de jidani, tipărită pe bani jidovești în editura fiuiciei jidovești „Facla” din București, prin care se acuză de plagiată monumentală operă „Despre poporație” a d-lui A. C. Cuza, studiu științific premiat de *Academia Română* și apreciat cu mari laude de universitatea de Iași, vede în verdictul de achitare a jidovului calomniator, de către cei 12 români ieșeni, o adevărată provocare la adresa sentimentului public al românilor de pretutindeni, o dureroasă și adâncă corupție a conștiinței românești, care ne disgustă, ne întristează și ne pune pe gânduri și ne zdrobește toată credința în țara nădejilor noastre de mai bine...

Condamnă cu toată tăria amestecul politicienilor vânduți străinilor în acest proces, unde în tovarășia *Cahalului* s'a dus o luptă desperată contra școlii nouă a d-lor A. C. Cuza și N. Iorga, prin care se omoară străinismul și se trezește conștiința națională și mândria noastră de neam, nu numai în țară, dar mai ales la românii de peste hotare. Declaram în toată curăția sufletelor noastre de tineri, că suntem aderenti neclintiți ai curentului naționalist de muncă, de jertfă, de cinste și care nu e al acelor bătrâni, ce se duc, lăsându-ne rușinea și păcatul, ci al tinerilor cari vin din școala muncii și a idealismului.

În numele întregii suflări românești din Bucovina, gloriilor apuse, astăzi prădată și jefuită ca la drumul mare, de jidovimea cutropitoare, — încrezători în puterea adevărului pururea biruitoare, trimitem celor doisprezece istorici jurați din Iași cinstea cuvenită *„oamenilor fără conștiință și fără onoare, fără frică de Dumnezeu și rușine de oameni”* apostolului neamului, iubitelui profesor și membrului nostru onorar, A. C. Cuza, *verdictul* dragostei și admirației noastre, iar fraților universitari ieșeni inima și sufletul nostru...

Intrunirea a luat sfârșit la orele 7 seara.

Cernăuți, 9 Faur 1912.

Ilie Dugan.

Darul de Anul nou al „Pop. Român”

Transport: 949 abonamente, 3775 cor.

Au mai dăruit următorii:

- 237. „Timișana” inst. de cred. în Timișoara 25 ab. 100 cor.
- 238. Dr. Iuliu Coste avocat Ciocova 5 ab. 20 cor.
- 239. Alexe Moldoveanu, București, 5 ab. 20 cor.
- 240. Ana Curue Timișoara, 1 ab. 4 cor.
- 241. Dr. Dănilă Szabó avocat Blaj, 2 ab. 8 cor.
- 242. Vasile Caba, cleric Gherla, 2 ab. jum. an 4 cor.
- 243. Dr. Petru Zeponeag Vârșeț, 5 abon. 20 cor.

Total: 994 abonamente, 3951 cor.

Litere — Arte — Științe

A — ălui

D-lui M. Sadoveanu

Am cetit „Un instigator“ (și ce vine după el) și din ce-am gândit cetindu-l vreau să-ți spun, prea stimată prietene, ceva din ce-mi pare de mai puțină însemnătate, deoarece de mare însemnătate nu se poate vorbi totdeauna.

Am eu ce am de mult cu niște sunete pe care și d-ta le scoți:

„Vornicul de colo începe și el a crâmălui și a geme“ (Pag. 12).

— o femeie mijlocie și bine făcută își purta mâinile *trebăluind* ceva“ (Pag. 118).

Adecă în acest volum... *ăluști* de două ori. Dar în celelalte? Și în cele viitoare? În acestea poate mai puțin, deoarece ai să bagi acum de seamă că te judecă un *deus ex machina*, pe care ai să-l cunoști abia la sfârșitul acestei scrisori.

Nu trebuie să-mi spui că și idolul d-tale, Ion Creangă, *trebăluște* de ex. și că, deci, tăcerea ca mierea. Știu și eu că și acel moldovean *ăluia* cu norodul său.

Ăluiră și alții. Ca să vezi ce mulți scriu astfel, să-ți spun eu numai câțiva. Și merg în susul vremii.

Insuș M. Eminescu (*Opere complete*, ed. „Minerva“, I, p. 215) povestește, ce-i drept popular: „Dar omul acela îl ospătează și-i dă vin să beie și omul s'o *chefăluit* și o adormit pe laiță“.

Mai sus, V. Alexandri pune pe cineva să zică (în *O plimbare la munți*, 1844); Nu te miri, domnule A., de sărăcia balurilor noastre, când le *asămăluzezi* cu balurile măscuite din alte țări...? Asămăluirea de aici este susținută și în volumul de *Proză* (1876), p. 224.

Și criticul literar, care însoțea pe productivul și veselul Alexandri, a întrebuit forme de acestea. La 1855 Alecu Rusu publică în „*România literară*“ (12 noembrie), amintiri și acte. În amintiri întrebuită el însuș vorba *asemălui* (p. 508), iar într'un act dela 1822 păstrează (și aici bine face) titlul unei scrieri politice care era „Shedion de *reformăluirea* stăpânirii țării Moldaviei“ (pagina 529).

Dincolo de Al. Rusu apare o figură de începător al literaturii poetice, dar meșter în limbă, de-l laudă — cât de mult se știe, — chiar simțitorul și expertul A. Lambrior. Este Conachi. Și întâiul stilist (în ordine cronologică) al poeziei moldovenești, Costachi Conachi, nu a fugit, *nici în versuri*, de forma discutată.

Și cu hazul firei toate, nurul tău *sămălușe* (*Poesii*, ed. II, p. 167).

Mintea cu cumpăna'n mână toate le *drămăluște* (*Id.*, p. 277).

Din curtezan cu mândrie, calic rob cu fală mare Să te faci plugar de țară, *sămbrăluit* cu prostimea, Și să guști vieța dulce ce nu are istețimea (*Id.*, p. 78).

Ce scrie: Conachi, Al. Rusu, Alexandri, Eminescu, Creangă, Sadoveanu!

Și tot nu-mi place.

Pe când trăia Conachi, *ăluirea* era mult mai întinsă. Se găsea în toate părțile. Eu o culeg iarăși numai din câteva.

Se întrebuită d. ex. la miliție. Pe Serdarul Scarlat Tâmplarul (cu a sa *geografia țării rumânești*, 1840, p. 33) îl iau mărturie că vorbele în *ălui* viețuiau și în oștire. Vorbind de Brăila la 1828 el spune că a văzut-o atunci și marele „ducă Mihail Pavlovici care venise „*comăndăluind* insuși Mărirea Sa oștirile până ce au luat cetatea Brăila.

Se auzia și în administrație. O dovadă:

Iuristul Damaschin Bojinca, atunci paharnic, român ardelean și comisul Flechtenmacher, sas din Ardeal, împreună cu G. Săulescu și G. Asachi scrie la 1836, la Iași, un raport din partea Academiei

mihăilene și anume pentru limba română și pentru profesorii (aduși din Ardeal) și comit într'un act patriotic propoziția că cel mai bun mijloc de a „cultivi limba națională prin *informăluirea* și împodobirea stilului“ este filologia românească și retorica (V. A. Ureche, *Istoria școalelor*, I, p. 328).

„Ăluirea“ era și termin diplomatic. Dovada: La 1820 (august 17) consulul austriac din Iași scrie domnului țării (M. Șuțu) că el „*protețăluind* din poruncă atât legea catolicească, cât și bisericile“... roagă pe domn să dea voe vlădicăi Paroni să-și vază de treburile bisericesti. (Erbiceanu, *Istoria mitropoliei Moldovei*, p. 89).

Se auzia de sus. Și se auzia fără indoială și de jos. Eliade Rădulescu, care a putut asculta din copilărie vorba ardeleană, va fi auzit *ăluirea* și dela *norodul emigrat* din Ardeal, nu o va fi cetit numai. Ardelenii vor fi cântat și atunci ca de ex. la A. Bârseanu (Ed. Academiei, p. 248)?

Busuic cu foșia verde,
Drăguțu cu alta-mi șede!
Șează și *prubălușcă*...

sau, ca 'n ediția Ciurcu (p. 203):

Șează și *probălușcă*.

Eliade — al meu *deus et machina* aici — se hotără deci să pună capăt acestei forme urâte. El se pregătea să făurească limba literară a generației sale și scrise, traduse și regulă gramatică, a cărei faimoasă prefață, dela publicația lui Șăineanu încoace, este binecunoscută.

I. Eliade Rădulescu ajunsese să se ocupe în prefața gramaticii sale dela 1827 și cu influențele străine și zicea (la pagina XXIX) că fiecare țară și loc are „câte o stavaganță“ după „vecinii și conlocuitorii săi“. Românii din țara românească *sisiim* și *pipiriim* ca grecii, iar românii din Transilvania, Banat și Bucovina „*auzind iară totdeauna limbi mai tari și mai aspre*, s'au învățat să *ururușcă* și să *ălușcă*“. Românii ardeleni astfel criticați de Eliade ziceau, după Eliade,

dela verbul formare	<i>formălușe</i>
„ „ recomandare	<i>recomăndălușe</i>
„ „ repetire	<i>repetișe</i>
„ „ pretindere	<i>pretendălușe</i>
„ „ descriere	<i>describălușe*</i>

Gramatica lui Eliade, cu bătaioasa-i prefață, a stârnit discuții lungi. Ardelenismul era denunțat ca „aspru“ de însuș „părintele“ literaturii, care avea o gură foarte rea (vorba lui Odobescu). Ne înfierase părintele!

Deși nu eram numai noi vinovați!

Păcatul era mai vechiu.

N'am să caut, firește, de unde va fi luat Enăchiță Văcărescu *ăluirea* sa; constat cu el numai că ea există în literatura românească a Munteniei mai de mult decât arată Eliade. La 1787, în prefața *Observațiilor sau băgărilor de seamă* asupra gramaticii românești, Văcărescu vorbea (la p. 7) despre un timp când limba românească o aveam numai „pentru a grăire și pentru negoț și *trătăluiri* politicești“.

Și dacă „trătăluia“ Enăchiță, de ce s'ar fi sfiit adoratorii lui, ca de ex. Paris Mumuleanu, amicul lui Eliade, care scrie în *Caracteruri* (1825, p. 17) că trebuie „să *respectăluim* pe un mai mare al nostru“ sau ca moldoveanul Iancu Nicola, fost elev al școalelor din București, care repețea același cuvânt, să *respectălușcă* într'o cărtică mică, *Manual de patriotism* (1829; p. 19). Respectăluirea trebuie să fi fost în mare cinste pe-atunci, deoarece Nicola o traduce în paranteză, deci sfios, cu vorba „să cinstească“!

Critica lui Eliade a făcut desigur impresie,

*) Se poate vedea și în L. Săineanu, *Ioan Eliad Rădulescu*, p. 69.

ca tot ce scrie el despre limbă. Un ardelean o ținu minte, multă vreme. Și își aduse aminte de ea tocmai la 1847, în ianuarie, când scrise un articol pentru *Organulu luminărei* din Blaj (Nr. 2, p. 8). Dar el constata acum că în Ardeal un progres se făcuse și privia la *ăluire*, ca la o fază trecută sau cel puțin bine sdruncinată. Transcriu modernizând (pe Cipariu poate!): „*Era un timp* la noi, când *toată*, lumea *ăluia*, dela bucher până la doctor de teologie, când toți *formăluiau*, *conscribăluiau*... și începură a ne înfrunta tocmai și prin cărți. (Eliade! G. Bd.) *mult s'au schimbat lucrurile* și cu lumea și B...l (Blajul) așa cât *acum* din contră nu mai auzi nici măcar un pui de țigan *ăluind*...“

La 1848 *ăluirea* era proscrisă în Ardeal!

Și azi, se va fi aflând în Coșbuc, în Goga și în Iosif? Nu-mi aduc aminte, să se afle.

Și așa, iubite domnule Sadoveanu, dacă noi ne-am lăsat de ce-ai văzut ce-a fost *ăluirea*, de ce să nu te scuturi de ea d-ta, care ești un creator și ai găsi vorba potrivită și unde astăzi *ăluști* încă, silindu-mă astfel să te dau în judecata lui I. Eliade Rădulescu.

I. Bogdan-Duică.

Scrisoare din București

Chestiunea locuințelor în București. — Nou local pentru Academia Română. — Serbătorirea „Unirii“ de societatea „Dacia Traiană“.

24 ianuarie 1912.

În București chiriiile caselor s'au ridicat considerabil în timpul din urmă. Se plătesc adesea prețuri îndoite decât acum câțiva ani.

Scumpetea locuințelor rezultă, firește, din lipsa lor. Rezolvarea acestei chestiuni s'a încercat prin înființarea unei „societăți comunale pentru construirea de locuințe ieftine în București“. Aceasta a și construit, până acuma, în câteva puncte marginase, frumoase încăperi, igienice și în ușoare condiții de plată. Cine dispune de câteva sute de lei acout, nu e om bogat, n'a trecut peste o vârstă anumită și, după toate acestea, e în stare să plătească societății o mică contribuție lunară — vre-o 60 lei — acela, după trecere de 10 ani, rămâne bun proprietar al clădirii și al pământului. E o frumșete să le vezi cum se înșirue, aliniate fiecare în mijlocul curței mici împodobite cu pomi tineri, uniforme, prin mărirea lor de o estetică fără greș, și prin frumosul stil românesc.

Dar stilul acesta nu-i numai al locuințelor pe cari le clădește aici „societatea pentru construirea de locuințe ieftine“, ci e stilul, ar fi să zic *la modă*, al clădirilor mărețe cari se ridică în capitală de câțiva ani. Pretutindeni vezi acum bogatele acoperișuri de olane cu streșinile lor largi, adăpostind albi pereți înalți cu cerdacurile din cari vezi departe și cu înaltele ferestre cu ochiuri mărunte.

Îți reinviază sufletul când le vezi, te simți, parecă mai acasă la tine, în țara strămoșilor, cari nu cunoșteau Parisul ori America clădirilor reci și mute, „fără suflet“.

Și literatura, pe drumul pe care a pornit acum de un cârd de vreme, te face să încerci aceleași simțeminte. Ea e tot mai mult a strămoșilor, cari nu erau decât români, e tot mai mult a noastră.

Și atâtea, și atâtea se dovedesc tot mai românești, pe fiecare zi.

Dar, se vede, o simplă societate particulară nu poate împăca îndeajuns o necesitate, care în București, se prezintă, cu tot dinadinsul, cu caracter social.

Iată dar că, din inițiativă parlamentară, se prezintă un proiect de lege, care încuragează clădirile de locuințe.

Se fac mari înlesniri acelor cari își iau asupră-și să clădească, în anumite condiții, cel puțin 100 de case în București, și cel puțin 30 în provincie. Apoi, casele să fie în valoare dela 15.000

In interesul propriu recomand onor. public să privească expoziția aranjată cu gust, corespunzătoare de crăcin din cele mai moderne obiecte pentru ornamente și de folos, în depozit foarte mare. **Mare depozit în rame pentru fotografii, pe cari le pregătesc cu preț ieftin.**

FISCHER MÓR comerciant de lămpi de porcelan și obiecte pentru ornament.

A r a d, Piața Andrassy Nr. 20.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 568.

lei în sus, în capitală și dela 8000 lei una în celelalte orașe.

După expunerea de motive a proiectului. Bucureștii se întind pe o suprafață de vre-o 5500 hectare, pe când Parisul, cu o populație de 10 ori mai mare, cuprind numai 7200 hectare. Din aceste date își poate închipui cineva cât se poate construi încă în București.

Sperăm, că proiectul va deveni încurând lege și că se va procede, pe o cale mai întinsă, la ridicarea de case sănătoase, scăpând o lume întreagă de săraci dintre zidurile igrasioase și mucegăite. Au dreptul cei mulți, „muncitorii“, la sollicitudinea cărmuirii.

*

Academia română își clădește local nou. Pe acelaș teren pe care e azi clădirea cea veche și improprie să mai adăpostească o bibliotecă bogată și de mare valoare! prin cărțile rare și manuscrisurile pentru cari nu mai este un al doilea exemplar, cum e aceea a Academiei.

O întreagă bogăție națională zace acolo.

Academia a alcătuit un memoriu în scopul acesta, pe care l-a distribuit membrilor parlamentului. Memoriul spune că vor fi necesare trei milioane de lei la ridicarea localului, care are să adăpostească biblioteca și diferite depozite.

De altfel Academia e o instituție dispunând de o avere de vre-o 20 milioane lei. Ea își va clădi localul proiectat, chiar dacă ajutorul statului n'ar fi prea mare.

*

Societatea „Dacia-Traiană“ a serbat, în localul său din str. Popa-Tatu, aniversarea *Unirei*.

O societate de cultură, care vrea să strângă laolaltă pe membri coloniei ardeleni de aici. E vorba de cei mulți, de „muncitorii“. Intelectualii își au societatea lor: „Carpații“.

Conferențiarul, părintele dr. I. Bălan, un harnic cuvântător și un bun cunoscător al psihologiei mulțimii, a adus în vorbirea sa, pilduri cari întăresc credința și îndrumază în viață.

Acolo, o largă sală de oameni am ascultat, cu râvna pe care n'am putut-o întâlni de multeori în asemenea ocazii, glasul convins prin care se lămurea că în *unire* stă taina puterii neamurilor.

Cu pilde înduioșătoare își ilustrează, apoi, cuvântătorul propoziția sa: că săvârșesc un păcat netăgăduit față de neamul lor acei cari, de dragul banului, își părăsesc țara, în care s'au născut și-și au amintirile tinereții, emigrând, ca, după pribegiri printre oameni și lucruri de cari nu-i leagă nimic, să sfârșească o viață care n'a fost a lor și care n'a fost a neamului din care fac parte.

Un tânăr idealist, bun cuvântător, părintele dr. I. Bălan știe să se adreseze inimii, — o mare calitate pentru un propovăduitor.

Nu crede oare părintele Bălan că d-sa și-ar avea locul, cu mult folos, în societatea aceasta de ardeleni?

Apoi, președintele societății, d. Onoriu Mărculeț a ținut să lămurească rostul societății „Dacia-Traiană“. Ea s'a înființat acum 18 ani, între românii ardeleni pentru împlinirea trebuințelor lor culturale. Azi societatea își propune a pași pe terenuri de muncă nouă. Se vor organiza conferințe însoțite de producțiuni artistice, consfătuiri intime, sub forma de șezători între membri etc.

Societatea numără astăzi peste 300 membri. Ei sunt români din Ardeal, în marea lor majoritate muncitori în rangurile de jos.

A mai vorbit d. dr. Drăgescu aducând îndemnuri.

D. Cruțu a citit, într'un ton simpatie, poezii frumoase și bine alese.

Corosp.

Correspondentul extraordinar al „Tribunei“ la Budapesta

Judecând după „exigențele intelectuale“ după „rachetele retorice de amvon a părintelui Lucaciu“ după „această lipsă de fermentare intelectuală“, după „ohurile simpatiei noastre primadone îmbătrânite“ după „ideile“ în virtutea cărora s'ar fi „selecționat“ prietenii săi dela Budapesta, și din care nu înțelegi nimic, toate lucruri destul de cunoscute nouă dintr'o anumită frazeologie ritmic sunătoare dar goală de înțeles, cu care „Tribuna“ vine în zile de sărbătoare, am înțeles că de astă dată („Tribuna“ nr. 24) correspondentul ziarului de sub

direcțiunea d-lui Bocu, a ținut să împrumute un limbaj de zile mari spre a putea scrie mici infamii dela *întrunirile studenților universitari din Budapesta...*

Dar dacă a reușit să transcrie frazeologia „științifică“, de sărbătoare ce avea de trimis ziarului d-lui Bocu în schimb a pierdut mult din claritatea lui.

Nu înțelegi absolut nimic din ce voește să spuie.

Mai întâiu autorul acestei corespondențe îți face impresia ori că e nebun ori că e de o grandomanie care-i împedecă orice control a judecării sale.

„In jurul gazetei autorizate s'au grupat băieții cari fac pe cumintii și la vârsta de douăzeci și patru de ani au ca suprem ideal „disciplina“ și „autoritatea șefilor“. Ei vorbesc cu multă emfază de bătrânețele care trebuiesc respectate“...

Toate aceste lucruri le spune cu un aer de mirare ca și cum a face pe omul cuminte, a ține la disciplina de partid și a respecta bătrânețele sunt niște lucruri ridicole.

Mai departe corespondentul se miră că „colegii“ săi s'au putut revolta altă dată când d. dr. V. Lucaciu, omul care a închinat o întreagă viață idealului național, a fost tratat ca un simplu Farfuride. În sfârșit după ce din nou insistă asupra „cuminteniei“ studenților prietenii ai partidului, cumintenie, care-i cade foarte greu la inimă și după ce recunoaște că colegii săi nu prea sunt așa de deștepti și că toată acțiunea lor se reduce la aceea de a urla împotriva frunțașilor noștri, vine în sfârșit la adevăratul obiect al corespondenței, întrunirea în onoarea d-lui C. Stere și a d-lui O. Goga. Mulțumit de enormitățile ce le-a plasat până aci, corespondentul extraordinar reduce această parte la câteva rânduri. În aceste câteva rânduri nu are ocazie să spuie decât vre-o câteva inexactități.

Intre altele e și aceasta adorabilă șoaptă: „Toaste... discursuri n'au fost... Nimic din atmosfera autorizată“. Aceasta după ce n-a rezumat cuvântarea d-lui O. Goga și a d-lui C. Stere.

Astfel când în cele ce a spus, pe înțelesul tuturor sunt atâtea prostii, nu e nevoie cred să o mai întind cu d-sa arătând ce anume n'a spus, corespondentul extraordinar.

Războiul italo-turc

Intinderea războiului în Europa.

Constantinopol. — Ambasadorul turc la Petersburg a comunicat printr'o notă oficială Porții, că la ministerul de externe rus a sosit din Roma o notă în care se anunță, că Italia e hotărâtă să întindă în curând războiul și asupra porturilor turcești europene și că Italia nu mai e dispusă să întârzie acțiunea fotei sale.

In asemenea împrejurări Rusia e nevoită să reînviască cererile ca Turcia să deschidă Dardanelele pentru vasele rusești.

Marele vizir a convocat aseară un consiliu de miniștri, imediat după primirea acestei note.

Guvernul a hotărât ca, în urma amenințării Italiei, să expulzeze pe toți italienii din Turcia.

Apropiata demisie a guvernului Italian.

Roma. — Rezultatele insuficiente de până acum ale campaniei Tripolis, vor sili probabil cabinetul Giolitti să demisioneze.

„Gazetta del Popolo“ scrie pe față, că în cercurile cele mai înalte domnește o mare nemulțumire din cauza trăgănării acțiunii tripolitane și că răspunderea acestei situațiuni e aruncată asupra guvernului.

Primul ministru Giolitti se silește să apere politica sa față de rege. Totuși rechemarea generalului Caneva la Roma este și ea o dovadă, că încrederea regelui în Giolitti e zdruncinată. Mai ales greșită se consideră anexarea prematură a Tripolitaniei de către guvern.

Bombardarea dela Confuda.

Roma. — „Giornale d'Italia“ publică raportul amănunțit al unui ofițer de marină asupra bombardării dela Confuda.

Șapte canoniere turcești au fost atacate de către contratorpilorul „Artiglieri“. Echipagiile turcești preferară să părăsească vasele lor. În timpul nopții mai mulți ofițeri și marinari italieni făcură o călătorie de recunoaștere. Ei porniră în două bărci până la mijlocul portului. Vasele turcești stăteau liniștite. Pe bord nu se zăria nimeni. Hotărâți, ofițerii italieni, cu revolverele în mână, se urcară pe o canonieră turcească, dar nu găsiră acolo nici un fel de echipagiu. Italianii distruseră tunurile turcești, aruncară munițiunile peste bord, luară cu dânsii hărțile marine și pavilionul vasului și se întoarseră nesupărați pe bordul torpilorului „Artiglieri“.

A doua zi italienii bombardară din nou și în cursul nopții o a doua expediție, se urcară pe bordul yachtului turcesc „Fanvette“ și constatară, că vasul fusese jefuit și echipagiul fugise. Aici italienii nu se mai trudiră să deterioreze tunurile ci aduseră yachtul la Masuah și-l botezară cu numele de „Piemontino“.

20.000 italieni spre Garian.

Constantinopol. — Din Behidad se anunță că 20.000 italieni au înaintat spre Garian.

Șeicul tribului local a anunțat guvernului turcesc că cei 31.000 arabi ce-i stau la dispoziție sunt absolut suficienți a nimici pe italieni într'o luptă decisivă, și el cere guvernului numai un lucru: ca trupele regulate și ofițerii lor să nu ia parte la bătălie.

Conferințe între șefii militari italieni.

Roma. — „Eserciti Italiano“ anunță că șederea în Italia a generalului Caneva va fi de foarte scurtă durată.

Generalul Caneva a conferit cu ministrul de războiu, cu șeful statului major, cu ministrul de externe și cu generalul Pecori Girardi.

Două vapoare engleze oprite de italieni.

Mocka. — Agenția Reuter află că, contratorpilorul „Grenadiere“ a oprit vaporul englez Tuna la 15 mile la nord de Perim și l'a condus la Șeik Said spre a-l vizita. Vaporul „Woodcock“ care mergea dela Aden la Hodeida a fost de asemenea oprit de italieni.

INFORMAȚIUNI

Arad, 13 februarie n. 1912.

Primum dela d. I. L. Caragiale, din Berlin, următoarea telegramă:

„Adânc pătruns de recunoștință, mulțumesc din suflet pentru onoarea ce-mi face „Românul“ covârșitoare meritelor mele“.

Devotatul vostru frate,
Caragiale.

D. Horia Petra-Petrescu nu e redactor intern la „Românul“. Rugăm deci a nu i-se mai trimite scrisori aici, ci în Föld u. p. Holcmány-Szeben-megyey.

In atențiunea cetitorilor. Atragem atențiunea cetitorilor asupra celui al II-lea articol din acest număr, iscălit de d. I. T. Ghica, deputat în parlamentul român și asupra articolului dlui G. Bogdan-Duică — la „Litere, Arte Științe“.

Bravilor teologi români dela Oradea-mare li-s'a trimis din Viena următoarea depeșă: Vouă, mucenicilor dragostii de neam, vrednici

apărători ai sufletului românesc, vă trimitem salutul nostru frăţesc. Înainte!

Dr. Mihai, A. Popovici, A. Cotruş, I. Harşia, Const. Oancea, Dimitrie Marmeliuc, Ion Vintilă, Ion Grămadă, L. Baneu, C. Nedelcu, Dim. Cosma, G. Tamaş, B. Isailă, Dion. Benea, I. Morărean, Al. Voituţchi, Gheorghe Ioaneţiu, Ilie Bouja, Ionel Hozan, T. Cavaşi, Romul Mărcuşiu, Octavian Doctor, C. A. Babeş, G. Pridia, Remus Doctor, G. Stănescu, H. Filipescu.

Eliminarea teologilor români din Oradea-mare. Din Oradea-mare se telegrafiază: „*Barbaria la culme. Ordinul de eliminare a fost executat imediat. Elevii români au fost scoşi noaptea în stradă. Episcopul dr. Radu s'a îngrijit ca elevii să capete mâncare în oraş.*”

Protestăm cu energie în contra acestui act de barbarism unguresc.

Premiul Nobel pentru pace. Dela instituirea sa, premiul Nobel pentru pace a fost considerat de oamenii cu minte, în formularea bizară a condiţiunilor, ca o ciudăţenie.

Perplex, comitetul a comis o gafă după alta, iar în acest an s'a blamat formal cu distingerea unei mediocrităţi obscure ca A. H. Fried, autorul unor compendii seci. Nu mai lipsea decât premiarea contelui Apponyi, ca grotescul să-şi ajungă culmea. În sfârşit, comitetul a înţeles greutatea situaţiei, şi a decis că deocamdată premiul pentru pace nu se va mai distribui. Iar într'aceea e nădejde că se vor lua dispoziţii ca instituţiunea nobilă să fie predată distincţiunii sale adevărate.

Familia Rothschild pe scenă. În comedia „*Die fünf Frankfurter*” de Karl Rössler (conautorul piesei satirice „*Der Feldherrnhügel*”) care se joacă de o săptămână la teatrul imperial din Viena, se prezintă în caricatură începuturile faimoasei „dinastii” de bancheri, şi lupta celor cinci fii ai bătrânului Mayer Amschel Rothschild din Frankfurt după bani şi pentru a ajunge în apropierea aristocraţilor de naştere. Piesa cuprinde multe scene şi situaţii hazlii, dar n'are pretenţii literare.

Unele ziare au reproşat directorului, baron Berger, această luare în batjocură a elementului evreesc, şi-l acuză cu ingratitude faţă de elogiile ce i s'au făcut atât de abundanţi în presa lor.

Şedinţa camerei. Luni s'a ținut din nou o şedinţă de 5 minute. Preşedintele Návay după deschidere face cunoscut, că următoarea şedinţă va fi joi. La ordinea zilei va fi pusă continuarea desbaterei asupra proiectelor militare. Propunerea aceasta a preşedintelui partidul justhist o primeşte cu strigăte de „să trăiască” ironice.

După şedinţă deputaţii s'au retras în culoarele parlamentului unde în grupe mari se desbată şansele desvoltărilor politice din zilele apropiate. Deputaţii justhişti au părăsit sala în strigăte neîntrerupte de „să trăiască” pentru sufragiul universal general, egal şi secret.

Comitetul aranjator de obstrucţie imediat după şedinţă a hotărât, că marţi după amiază să țină o consfătuire în localităţile clubului kosuthist, în care să se definească pentru şedinţa de joi felul obstrucţiei contra proiectelor militare. Fiecare partid opoziţional va avea o consfătuire înainte de şedinţa de joi.

Un interview al ziarului „Lokalanzeiger.” Ziarul „Lokalanzeiger” din Berlin publică un interview cu regele de Muntenegru, care a spus, că raporturile turco-muntenegrene sunt dintre cele mai corecte; micile incidente dela graniţă se uită şi încrederea mutuală revine. Regele s'a declarat ca mare admirator al Turciei mai ales pentru viteza ei armată, plină de patriotism. Regele nu crede în putinţa unor complicaţiuni de primăvară.

Resultatele convorbirilor din Berlin ale lordului Haldane. „*Tägliche Rundschau*” publică câteva puncte în jurul cărora s'a făcut convorbirile din Berlin de către lordul Haldane cu bărbăţii conducători ai Germaniei. Aceste ar fi următoarele:

1. Amândouă statele se ajută reciproc de a împedea orice spionaj pe teritoriul celuilalt stat. Şi fac reciproc cunoscute demersurile făcute în acest scop.

2. Germania şi Anglia au interes comun, că în China şi Persia să se menţină status quo.

3. Amândouă statele caută să depărteze neînțelegerile ce sunt cu privire la trenul din Bagdad, precum şi rivalitatea lor în Turcia o vor debata în conferinţe naţionale.

4. Deasemenea vor căuta, în conferinţe să ajungă la o înţelegere cu privire la predarea Walfischbai, precum vor fi aplanate şi chestiile cu privire la regularea graniţei dintre Africa de sud germană şi Africa de vest portugeză.

Lordul Haldane s'a mai interesat şi de părerea guvernului german cu privire la aflarea unui mijloc, prin care să se poată pună capăt războiului italo-turc.

Scopul călătoriei lui Haldane a fost studiarea terenului în Germania şi pe baza acesteia de a face raport cabinetului englez asupra punctelor, asupra cărora Germania este înclinată de a negocia cu Anglia.

„Asaltul” de Henry Bernstein. După ce acum un an indignarea patrioţilor francezi a împedecat ca să se reprezinte la „Comedia franceză”, pe scena teatrului naţional piesa („Après-nous”) unui autor care a desertat din armata patriei sale Henry Bernstein a bătut, cu lucrarea sa cea nouă „L'Assaut” iarăşi la uşa unui teatru mai mic (Gymnase). Săptămâna trecută a fost premiera. S'au făcut ovaţiuni sgomotoase, din cutare parte; iar recenziile cotidianelor au aruncat raportând, cele mai grele cuvinte de elogiu. În realitate piesa abia se deosebeşte de celelalte scrieri ale autorului (La Griffe; La Safale; Le Voleur; Samson; Israel): acţiunea e nimer încheagată, toate momentele sunt exploatare cu abilitate extraordinară, care vânează după conflicte brutale; situaţiunile sunt trase de păr. Deci nici aceasta n'are valoare artistică mai mare decât celelalte; dar, ca acelea, răpeşte publicul, îl fascinează şi, cum place mult, va cutreera iarăşi toate teatrele.

Căsătorii. D-şoara *Eufrosina Poppa* şi d. *Aurel Pană* şi-au serbat cununia religioasă duminică în 29 ian. v. în casele d-nei Maria Poppa la Cernavoda, în România.

— D-şoara *Emy Papp* (Holod) şi d. dr. *Valer Muste* medic (Lăpuşul-ung.) îşi vor serba cununia religioasă în 18 febr. n. în biserica română din Holod.

— D-şoara *Frosinica Vlaicu* şi d. *Didi Muşlea* (Braşov) căsătoriţi.

— D-şoara *Livia Avramescu* (Furlog) şi d. *Cornel Basin* abs. de teologie (Lugoj) îşi vor serba cununia religioasă în 15 febr. n. în biserica română din Furlog.

Sincere felicitări.

Cunună eternă. Ilustra doamnă Blanca general Lupu a binevoit să doneze societăţii „Clubul Român” din Viena 20 cor. ca cunună eternă în memoria fericitei sale surori d-na dr. *Hermina Maniu*.

Ne simţim plăcut îndatoraţi să aducem ilustrei donatoare mulţumirile noastre sincere. *George Nişescu*, preş.

Agravarea stărei lui Aehrenthal. O ştire a ziarului „*Narodny Listy* din Praga anunţă că, în starea ministrului de externe, contele *Aehrenthal*, a survenit o înrăutăţire. Bolnavul nici nu se mai poate mişca.

Serata elevilor inst. teologie ped. din Arad. Duminică d. a. elevii institutului teologic-pedagogic din Arad au aranjat o serată foarte succesă. Corul şi orchestra au cântat cu multă precizie două bucăţi frumoase „*Imn*” şi „*Bădişor depărţitor*”, de tânărul compozitor român d. *Laurean Nicorescu*, fiul preotului *Nicorescu* din Curtici. E de observat, că talentatul nostru compozitor este elev în clasa a opta a gimnaziului român din Năsăud. A fost executată frumos şi precis şi bucata „*Junimea parisiiană*”. Teologul *Petru Ţieran* a citit o frumoasă dizertaţie despre „*Viaţa şi activitatea lui D. Ţichindeal*”; teologul *V. Medrea* a declarat cu mult simţământ frumoasa poezie „*Dormi în pace*” de A. Vlahuţă. Teologul *Silviu Săbău* a predat foarte bine şi cu adevărat simţ artistic un admirabil fragment din „*Apus de soare*” de Delavrancea. La sfârşit corul şi orchestra au cântat foarte bine marşul „*Să mergem*” de I. Mureşian, apoi orchestra, singură, a cântat mândrul nostru imn naţional.

Publicul prezent a răsplătit cu aplauze bogate şi a aclamat cu multă însufleţire pe bravii teologi pentru frumoasele lor producţiuni.

O mare parte a publicului din Arad nu şi-a ținut însă de datorie să participe la această frumoasă şi laudabilă serată românească. Faptul acesta de sine nu poate fi scuza prin nimic. Un alt fapt şi mai dureros a fost, că dintre profesorii institutului au luat parte numai d-nii *Dr. T. Botiş*,

Dr. Iustin Suciu, *Dr. Lazar Iacob*, *N. Mihulin* şi *S. Crisciu*.

Ne permitem o mică întrebare:

Unde a fost profesorul de muzică d. *Trifon Lugojanu*, care, credem, ar avea datoria să supravegheze producţiunile în public a corului şi orchestrei institutului teologic-pedagogic? Dar mai cu seamă, întrebăm, unde a fost însuşi directorul institutului P. C. Sa d. *Roman Ciorogariu*? Pentru ce nu a luat d-sa parte la această frumoasă serată organizată de către elevii de sub conducerea d-sale?

Am făcut dinadins aceste întrebări, deoarece ştim şi cunoaştem foarte bine motivul neparticipării d-lui director seminarial şi al d-lui profesor de muzică al institutului. De pe feţele elevilor cetiam durerea lor de a se vedea nesprîjiniţi de cei mai chemaţi educatori ai lor.

Publicul azistent demonstrativ a aclamat cu însufleţire pe bravii elevi seminariali pentru producţiunile lor, de altfel foarte bine şi precis predate.

Ca să se ştie.

Rip.

† Pavel Gherga. Invăţătorul român *Pavel Gherga* din *Goruiă* (în Bănat) după scurte dar grele suferinţe a încetat din viaţă, fiind răpus în floarea vieţii de nemiloasa boală a tifosului. Sărmanul... a fost unul dintre cei mai distinşi învăţători din Valea-Caraşului. Il deplânge nemângăiata soţie şi un copiluş minor; îl deplânge îndurerării lui părinţi şi fraţi; îl deplânge satul întreg şi iubii lui tovarăşi din împrejurime, în sfârşit îl deplânge întreg poporul care îl cunoştea bine ca pe un român bun şi om de omenie! Odihnească în pace.

Transmitem adânc întristatei familii sincerile noastre condoleanţe.

Verdictul păcătos. În 8 februarie, s'a trimis şi din Geoagiu (lângă Orăştie) d-lui *A. C. Cuza* următoarea depeşă:

„*Aderăm de pretutindeni la lupta economisului neînfrânt. — Geogenii.*”

Apoi scrisoarea:

„*Ne-a revoltat toată fiinţa românească verdictul păcătos al Curţii cu juraţi. Înferăm cu toată scârba uneltirile ticăloase jiloveşti şi adâncă corupţie a conştiinţei tuturor „bădărăilor” dela domnia voastră.*”

„*Cauza d-voastră, e cauza culturală a tuturor românilor!*”

Ioan Popovici, protopop; *Nicolae Boteanu*, învăţător; *Aurel Truca*, comerciant; *Ioan Sima*,

FOIŢA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(24)

— Urmare —

Una îşi alege domiciliul pe buzele lui şi începu să pompeze, o alta în nară, şi încă o alta, în scorburile urechii; o a patra se străduia să-şi facă drum pe sub pleoapă. Mâna celui ce dormia fără ca el să aibă cunoştinţă de mişcările lui, persecută pe una, tocmai pe aceea pe care o intriga suflarea îndoitului curent al nasului, şi acolo, în nara din dreapta, o prinse el şi ea îşi perdu viaţa destul de tînără încă poate; dar locul unde se săvârşi, agonia ei e atât de delicat, încât rezultă aici, din introducerea ei, un straşnic strănut a cărui izbucnire năpraznică deşteptă pe om, aruncând la zece paşi, pe insecta mai mult imprudentă de cât culpabilă.

Cicikof deschise nişte ochi mari, cuprinzând întreaga odaie dintr'o privire, îşi reaminti... şi în acelaşi timp, el observă, că cât despre tablourile din perete, nu erau toate paseri. Era acolo şi portretul lui Kutusof, în litografie colorată, şi portretul în oleu al unui bătrân în uniformă cu răsfrânt

proprietar: Nicolau Popovici, Gavril Todica, comptabil; Ioan Gurgiu, vățător; Adam A. Roșu casier.

Turburări greviste la Bruxelles. Mișcarea grevistă a minerilor se întinde. Peste 45000 lucrători se află în mare mizerie. Ieri și alaltăieri au fost mari turburări. Demonstrații au stricat felinarele, au devastat și jăfuit magazinele cu alimente. Jandarmeria voind să restabilească ordinea, a fost atacată cu pietre și a răspuns cu o salvă. Multe persoane au fost rănite. Demonstrații au întins pe străzi sârme, provocând astfel căderea jandarmilor călări.

Banchetul ofiterese din Craiova. În Craiova a avut loc vineri seara la cercul militar al ofițerilor batalionului 1 vânători banchetul dat în onoarea d-lui Colonel Conta, fost comandant al acestui batalion și care avansat de curând, a fost numit comandant al regimentului de infanterie din Bacău.

Au luat parte toți ofițerii batalionului de vânători, împreună cu familiile lor.

S'au ridicat mai multe toasturi în sănătatea sârbătoritului, care plecând din localitate, lasă numai regrete, distinsul ofițer bucurându-se în toate cercurile de unanime simpatii.

Banda Bulgară surprinsă de turci. Din Salonic se anunță, că o bandă bulgară compusă din 12 inși a fost surprinsă în regiunea Dovlen, lângă granița bulgară de o patrulă turcească. Un bulgar fu împușcat, un altul rănit. Restul bandei a fugit peste graniță.

Obrăznicie ungurească. Ziarele ungurești din Oradea-mare publică cu multă bucurie știrea, că societatea A. M. K. E. (Alföldi magyar közművelődési egyesület) își va începe munca de maghiarizare și în comitatul Bihor și în alte comitate din nordul Ungariei. În Bihor societatea ungurească va înființa o mare filială în Oradea-mare. Tot aici va înființa și un internat, pentru ajungerea scopurilor ei. Intre președinții de onoare ziarele ungurești din Oradea-mare publică și numele episcopului român dr. Demetriu Radu.

Ne-am informat mai de aproape despre această știre revoltătoare și din izvor absolut competent ni s'a comunicat, că episcopul român dr. Demetriu Radu n'are nici o legătură cu societatea amintită, cu atât mai puțin va intra în șirul membrilor ei.

Știrea ziarelor ungurești este absolut neîntemeiată și ea caracterizează de minime obrăznicia jidano-maghiară.

Negocieri și audiențe. Situația actuală a guvernului „muncei naționale” nu-i tocmai de invidiat, e însă destul de dificilă ba poate chiar imposibilă. După ce în atâta timp de guvernare n'are nici un fapt împlinit la activul său, acum la expirarea armistițiului el se găsește tot în situația precedentă păcei temporare ce a reușit să obțină dela opoziție.

E explicabil prin urmare șirul lung de tratative ale primului ministru cu șefii opoziției și tot așa audiențele sale la M. Sa.

Un guvern Héderváry în luptă cu o opoziție, care face obstrucție tehnică nu mai are nici un senz. Un nou șir de votări nominale ar face multă silă, așa că situația guvernului ar deveni imposibilă. Dacă cu opoziția nu va ajunge la vre-un acord el va trebui să plece, căci schimbarea regulamentului camerei, dizolvarea ei sau alte mijloace au puține șanse de a salva situația guvernului. E îndreptățit prin urmare primul ministru să ție așa de mult la încheierea unui acord cu opoziția, fiindcă numai aceasta ar mai putea menține guvernul.

Negocierile pentru încheierea unui acord durează acum de mai multe săptămâni. Sâmbătă însă odată cu sosirea contelui Khuen la Viena, s'au reluat mai serios, așa, că acum se vor termina într'un fel sau altul hotărând asupra soartei guvernului. Khuen a făcut cunoscut primului ministru austriac, contelui Stürgh, hotărârea s'a luat în ultimul consiliu de miniștri în chestiunea pretenziunilor lui Apponyi predându-i în scris din ele, pe acela ce și guvernul le găsește îndreptățite. Duminică înainte de prânz, după ce s'a consultat cu cu ministrul de justiție și cu cel al apărării naționale, a dat răspunsul contelui Khuen, răspuns care pe cât se știe e puțin favorabil.

Guvernul austriac e gata să trateze mai departe cu guvernul maghiar, nu poate satisface însă nici una din pretenziunile ridicate până acum de el. În primul rând nu poate accepta proiectul guvernului maghiar referitor la paragraful 80 din codul penal militar, care încearcă împiedecarea

improtocolărei în lege a limbei de serviciu nemțești. Guvernul austriac ține morțiș ca textul original al proiectului să nu sufere nici o schimbare esențială. La fel respinge acele pretențiuni, cari sunt pentru schimbarea în favorul maghiarilor, a paragrafului 5 din reformele militare. După îndepărtarea primului ministru austriac la 2 ore d. p. contele Khuen Héderváry a fost primit în audiență de M. Sa.

Adiența primului ministru la M. Sa a durat trei sferturi de oră. Din audiența aceasta însă n'a putut transpira nimic. E un fapt de mare însemnătate însă, că înainte de audiență contele Khuen s'a înțeles la telefon cu ministrul de finanțe Ladislau Lukács ca să plece imediat la Budapesta. Mai multe ziare din capitală explică chemarea lui Lukács la Viena pentru a fi însărcinat de M. Sa cu formarea unui nou guver. Oficial se desminte această știre.

Logodnă. D-na Hortense A. Pagubă (Beiuș) și d. Aurel S. Baron Popp (Arad) logodiți. Sincere felicitări.

x **Oferă** albituri pentru mirese, lucrări proprii, în executare solidă și specială: Heim J. atelier special pentru albituri, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 20.

Aviz! Fiecare român de bine, care ar fi lip. de mașini agricole, motoare cu benzină ferării arme, etc., să cerceteze firma românească **Frații Burza din Arad**, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

x La firma **Kerpel Izsó** din Arad, să imprumută cărți de cetit, (să dau și în provincie) pentru 60 de volume să plătește pe lună 1 cor. 40. Pentru 180 de note de pian plătește pe lună 2 cor. 40.

x Grăbiți și cumpărați dela Korányi în piața Libertății, ghete, pălării și alți articoli de modă pe lângă prețuri enorm de ieftine, cari se vor vinde numai scurt timp.

x **Articoli de tombolă și pentru cadouri!** n alegere uriașă, se află pe lângă prețurile celei uai ieftine la Fischer Simon Nagy Aruháza, Arad, Szabadság-tér No. 12.

Aviz. Un practicant de farmacie, cu ceva praxă, român, care cunoaște și limba maghiară află aplicare în farmacia mea, pe lângă leafă lunară bună.

Respectivul funcționând stabil, cu un asistent diplomat, se va împărtași de o instruire excelentă. Oferte a se trimite la **Apoteca la „sfântul Gheorghe” în Oravicabánya.**

turile roșii, de pe vremea împăratului Pavel. Ceasornicul din nou șueră, scârțâi și se hotări în cele din urmă să bată zece. În aceeași vreme, în ușă se arăta un chip de femeie, care se retrase numai decât, căci Cicikof, ca să doarmă mai bine, aruncase de pe el totul.

În primul moment de zăpăceală al unei deșteptări atât de neplăcute, tot ceea ce înțelese, era că chipul acesta de femeie nu-i era necunoscut, și el căuta puțin în memoria sa, iar memoria, la rândul ei deșteptată, îi spuse că aceasta era figura stăpânei casei însăși.

El își luă cămașa.

Hainele lui svântate și curățite îi erau la îndemână. Imbrăcându-se se îndreptă spre oglindă, și deodată, strănută așa de puternic, că un curcan care afară, se apropiase de fereastră, îi bolvorosi cu o înțeleală de necrezut, n'ăși putea spune ce, în limbajul lui ciudat. Aș fi îndemnat să cred, că era o sanscrită primitivă, și că înțelesul ei era acela al tuturor complimentelor bunăvestire, ori mai bine un: *noroc!* care se adresează din timpuri imemorabile strănutătorilor de distincție.

Cicikof interpretă desigur greșit purtarea paserei, căci răspunde: „O, prostul de dobitoc!” Cu prilejul acesta apropiindu-se de tot de fereastră, nu se mai gândi la cinstitul indian, ci la priveliștea locală. Priveliștea nu era decât un cuib de găini. Cel puțin mica curte, care i-se oferia ochilor lui era plină toată de sburătoare, în afară de o anumită grupă de rumeșătoare și de rămători, apoi o frumoasă capră albă, ocupată să închidă o mare

ușă de grajd, de bunăseamă ca să nu mai pătrundă înlăuntru lumină.

Patrupedele păreau aici rătăcite, găinile și curcanii erau la ei acasă și în număr infinit. În mijlocul mulțimei acesteia se plimba, încoace și încolo, un cocoș a cărui creastă stacojie se clătina moțoasă pe capul lui plecat ușor într'o parte, ca cineva care caută să afle, în trecere, ce frământă și preocupă mulțimea. O scroafă era ocupată să învețe pe tânăra ei familie să facă analiza unei grămezi de gunoai și dând explicațiile sale, ea strivi și mestecă fără șgomot un pușor și își încheie gustarea cu o coajă de dovleac.

Această găinărie, în care se revărsa viața, cu toate cele câteva cazuri, nebăgate în seamă, de moarte violentă, pricinuită de amestecul raselor, această colivie fără acoperiș, în care se năbușiau toate și din care nu sbura nimic, avea ca la vre-o douăzeci de stângeni de jur împrejur, și se sfârșia, în fund, printr'o ulucă de scânduri simple, în dosul căreia se întindeau adevărate câmpuri de leguminoase: varză, usturoi și ceapă, cartofi, sfeclă și tot soiul de ierburii cari ocupă loc mai puțin, dar nu mai puțin trebuincioase în bucătărie. Ici-colo, se distingeau petece, aici de meri ori pruni, colo de cireși înconjurați cu gard de măcăci.

Pomii de neamul cel mai bun erau apărați de întinse plase, nu atât împotriva corbilor răpitori, cât împotriva vrăbiilor cari, ca niște armate fără de număr desfășurate în rotocoale după dispoziția șefului se năpustiau asupra oricărui loc unde dovediau o bună recoltă. În afară de precau-

țiunea plaselor, se vedeau ridicându-se în văzduh lungi prăjini sfârșindu-se printre stînghie care forma cruce în vârf.

O haină veche, cu mânecile petrecute în brațele acestei cruce, o prefăcea într'o sperietoare. Una din aceste sperietori era făcut într'un mod stângaciu dintr'o cămașă veche și o scufie a doamnei și stăpânei tuturor acestor bunuri.

Dincolo de grădina aceasta de verdețuri se ridicau colibele țaranilor, cari erau de vâlătuci grosolani, ce e drept, și fuseseră construite fără nici o aliniere și fără vre-un plan, dar mărturisiau după observarea pe care o făcu din fereastră Cicikof, despre bunăstarea locuitorilor. Starea de bună întreținere se manifesta prin scândurile noi cari se deosebiau dintre cele vechi cu mai multe acoperișuri, prin porți drepte de tot, prin căruțele de rezervă cari se zăriau în șuri.

„Hei, hei, bătrâna asta are aici un sat care își are însemnătatea lui!” — gândi el; și se hotări să meargă fără zăbavă, să vorbească puțin cu ea și să-i facă cunoștința cât mai intim cu putință. El privi printr'o mică spărtură a aceleiași ușii pe care o întredeschisese ea însăși cu un sfert de cias mai înainte, și văzând-o șezând lângă vasul de ceaiu, intră cu un pas galant, cu o figură de tot veselă și amabilă.

— Bună ziua, tătucă, cum ai dormit? — zise doamna ridicându-se de pe scaun.

(Va urma.)

ECONOMIE-FINANTE**Bursa**

Bourse. — Börse. — Exchange Palat. — Törsde.)

— Urmare. —

Afaceri de întreținere (vipt).

Asupra noțiunii afacerilor de întreținere păreri sunt deosebite. Unii le consideră ca afaceri simple de lombard, în cari pe baza unui depozit de efecte, se acordă un împrumut cu un procent anumit și pe timp anumit, eventual până la revocare. Alții le declară vânzări și totodată rescumpărări pe un termen ulterior. Amândouă definițiile au ceva îndreptățire, dar nu conțin criteriile esențiale ale afacerii de întreținere.

În afacerile de lombard e datina, ca efectele amanetate să servească exclusiv de garanție. Spre alte scopuri nu le poate întrebuința creditorul, nu le poate vinde, trebuie să le păstreze intacte.

În afacerile de întreținere încă servesc de garanție efectele, dar creditorul (primitorul în vipt) are drept să facă ce voeste cu ele, în timpul afacerii. Astfel el le poate vinde. Nu e silit să le păstreze intacte. E dator să-i restituie, la termen, tot atâtea hârtii de valoare, dar nu aceleași bucăți.

Dătător în întreținere este acela, care dă efecte în amanet și primește bani pentru ele.

Primitor în întreținere este acela, care primește efectele și dă bani pentru ele.

Transacția afacerii de întreținere se numește din partea dătătorului: *predare*; din partea primitorului: *primire*. Desfacerea se numește din partea dătătorului: *reprimire*; din partea primitorului: *restituire*.

Când sunt de trebuință afacerile de întreținere?

O predare în vipt are loc, când cineva a cumpărat hârtii de valoare, pentru speculații, ori alte scopuri, dar nu e în stare să le plătească în număr și astfel să le ia în primire. Cumpărătorul respectiv, în asemenea cazuri, se adresează biroului de giro al Bursei, care se îngrijește de aranjarea tuturor transacțiilor neisprăvite. În zilele de aranjament, biroul de giro caută un contractant, care să primească în vipt efectele respective, dând banii trebuitori pentru ele. Dacă l-a aflat, se statorosec condițiile afacerii și anume: mărimea împrumutului, durata, procentul.

La termenul fixat, se restituiesc banii, se reprimesc hârtiile de valoare, ori se poate prolonga afacerea.

(Va urma).

Gavril Todică.

Loc deschis

(Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta, redacțiunea nu primește răspunderea).

O chestie de onoare

D-sale d-lui,

Petru I. Florian

în Caransebeș.

Subscriții avem onoare a vă aduce la cunoștință că conform încredințării d-voastră ne-am prezentat la d. Constantin Burdea și am cerut satisfacție cavalerescă dela dânsul pentru expresiunile ofensatoare folosite la adresa d-voastră la 5 febr. a. c., în decursul adunării generale a institutului de credit „Sebeșana“.

Dânsul a răspuns că nu își aduce aminte să vă fi ofensat, dar dacă totuși a pronunțat cuvintele vătămătoare, acelea apoi nu le-a referit la persoana d-voastră, ci poate în general le-a folosit în gălăgia tumultului.

Dupăce Il. Sa d. Constantin Burdea neagă deci că v'ar fi ofensat, subscriții declarăm această afacere pe calea cavalerescă de încheiată.

Dat în Caransebeș la 6 februarie 1912.

Cu deosebită stimă:

Dr. A. Morariu, Teodor Dragomir.

Bibliografie

—x—

A apărut revista literară, artistică și politică „Luceafărul“ nr. 5, 1912 cu următorul cuprins: (Redacția: Păcate naționale: Atentatul deputatului dr. Al. Vaida-Voevod împotriva poetului Oct. Goga. St. O. Iosif: Cântec de primăvară (poezie). Alice Călugăru: Cântec străin (poezie). Al. Cazaban: Un moft. Othmar: Pace... (poezie). dr. I. Lupaș: Ioan cav. de Pușcariu. Maria Cunțan: Cântec (poezie). I. Agârbiceanu: Povestea unei vieți (roman). Maria Florescu: Dor... (poezie). Cincinat Pavelescu: Epigrame. Dări de seamă: Il. Chendi: Caton Theodorian: La masa calicului.

Cronici: Adrian Corbul: De vorbă cu Anatole France. Insemnări: Incidentul Vaida-Goga. Bustul lui Ioan Maiorescu. Entuziasm și critică. Lemaitre despre Chateaubriand. Dela concertele simfonice Centenarul lui C. Baritiu. Epigramele lui Cincinat. Ilustrațiuni: I. Iordănescu: Bustul lui I. Maiorescu, Anatole France (desen).

— „Cultura Creștină“, revista profesorilor de teologie din Blaj, anul II, numărul 3., cu următorul sumar:

Zenove Păclisan: Biserica românească și Calvinismul sub principele Gavrilă Bethlen 1613-1629). Dr. Alexandru Nicolescu: Deosebirea numerică a păcatelor. Alexandru Bărbulescu: Viaticul muribunzilor. Dr. Ioan Bălan: Autorii cărților liturgice. (V) Cronică: Mișcare antialcoolică (sr.); Fondatii și burse (ar.); Noul nunțiu austro-ungar (ar.); Ludovic Windhorst (ar.); Cucerirea catolicismului (sr.) Cărți și reviste: „Annuario Pontificio“ (ar.); „America“ (ar.); Telefon.

— Revista Idealistă nr. 9 și 10 pe 1911, cu următorul conținut: A. D. Xenopol. — Lecțiile dela Sorbona asupra teoriei istoriei. II. Repetire și succesiune. N. Zaharia. — Consolarea. Studiu psihologic. Eugenia de Reus Ianculescu. — Roma. II. Frank Thomas. — Chestiuni vitale. VII. Marea dezordine. N. Russu. — Inceput de navelă. E. Grigoraș. — Ploia și Grindina. Cronică științifică. Bulletin bibliografic. Cărți române. Lui Dimitrie August Laurian de Lazăr Spiridon Bădescu. — D. C. Z., La cruci (Icoane dela țară) de M. Lungianu. — D. C. Z., Insemnare a călătoriei mele de Constantin Golescu. Gărți streine. D. C. Z., Quelques poésies de Mihail Eminescu. Traduites par Al. Gr. Soutzo. — Argus De la Méthode dans les sciences. Deuxième série. — Argus, Introduction à la Sociologie de E. de Greef. — Argus, Sociologie générale de M. H. Cornejo. — Argus, La Morale de Jésus de I. M. Laly.

— Revista literară ilustrată, săptămânală „Cosinzeana“ nr. 6 1912 cu următorul cuprins:

Al. Ciura: Ion Luca Caragiale. P. Dulfu: Iarnă, poez. Mih. Gașpar: Sub Stefan Vodă, nuv. ist. S. Bornemisa: Vântului, poez. I. L. Caragiale: Intre două povești, schiță. T. Murășan: Cântec, poez. A. Fogazzaro — D. Tomescu: Misterul poetului. Flori de-o zi. Rânduri mărunte. Ilustrații. Abonamentul e 12 cor. la an. Intre abonații, cari plătesc abonamentul înainte pe un an întreg, sortăm premii opt bibliotecii de câte 25 cor.

— „Albina“, revistă enciclopedică populară cu sumarul:

Sofia Nădejde, Povestire. I., Armata. Gh. Luncă, Cele trei fete de împărat, basm. A., Antichități preistorice. (Cu 5 ilustrațiuni). Din ziare și reviste: Norvegia și alcoolismul. — Când și cum se întrebuințează făina de muștar? — Ingrășămintele la vie. Cronică: Cronică parlamentară. — Cronică săptămânii. — Cărți primite la redacție. — Societate culturală. V. Popescu, Scrisoare către redacție. Ilustrațiuni: Desemnuri glumețe, de N. Grigorescu. Pagina glumeată: Un duel pe viață și pe moarte, poveste fără cuvinte. (Cu 5 ilustrațiuni). — Neculcea, Bosco la birt. (Cu 5 ilustrațiuni). Pagina copiilor: Nenea Gligore, Masca. (Cu 8 ilustrațiuni). Activitatea socială a preoților și învățătorilor. Referatul maestrei de țesătorie a Cassei Școalelor cu privire la industria inului și a cănepei în Transilvania. Mijloacele prin cari putem obține și disciplina în școală, de Ecaterina și Șerban Popa. O societate culturală. Cronică: Dela ședințele cercurilor culturale. Bibliografie: Vestitorul satelor.

A apărut în editura librăriei C. Sfetea: Spiridon Popescu, „Zori de Iulie“, Nuvele și Schițe și

se află de vânzare la principalele librării din capitală și provincie. Prețul 2 lei.

Noua Revistă Română cu sumarul Noutăți: Cazul profesorului A. C. Cuza. — Biblioteca Academiei Române. Politică: C. Rădulescu-Motru. — Politica extra-constituțională. Literatură: Emil Isac. — Maica cea tânără (dramoletă neoromantică într'un act, reprezentată la Teatrul Național din capitală). Ierolim Laurian: — Intr'o odae; Inserare (versuri). Economice: A. Ștefănescu-Galați; Politica de stat în industria petrolului. Cronică Teatrală: Interim. — „Amor și viclenie“ de d. Iacob Negruzzi; „Maica cea tânără“ de d. Emil Isac. — „Povara Libertății“ de Tristan Bernard. — „Medicul de plasă“ de Henry Bordeaux. Discuții: M. Mihăileanu: — Răspuns unui apărător al activității extra-școlare. Insemnări: Sărbătorirea lui Frederic cel Mare. — Poeziile lui Heine în românește. — În pragul unei renașteri artistice: Revista revistelor: Săptămâna politică și culturală. — Viața Nouă. — Luceafărul. — Junimea. Revue Bleue. Memento.

Arta, Morala și Cultura de I. Volkelt, profesor universitar Lipsca, trad. autorizată de Horia Petra-Petrescu; prețul 45 fil. — Brașov, 1909, tipografia A. Mureșianu.

Cum a iubit Eminescu, pagini intime (amintiri, scrisori și poezii inedite) de Octav Minar. Biblioteca „Lumina“ nr. 22—23. București 1912. Prețul 60 bani.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

O. R. Cluj. — Adresa cerută e: I. L. Caragiale, Schöneberg bei Berlin, Insbrucktertrasse No. 1. P. L. în Cluj. Adresa cerută nu-o știm.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

— Ziarul „Românul“ și foaia populară „Poporul Român“ se află de vânzare în București la librăria „Neamul Românesc“ și la Mihail Vlad proprietarul chioșcului de cărți și ziare, — Calea Grivița.

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului „Românul“.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă). Birou central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cozmuța.

Consultățuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provinciile, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agențură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III19.

Se vinde

o casă din mână liberă, cuprinzând, birt, (cârciumă) cu popicărie și cu mobilierul necesar precum și o casapie, extinzându-se casa pe trei străzi, la colț. Doritorii de a cumpăra să se adreseze la **Gheorghe Giorogar, (Lugoj)**, strada Atanasievici nrul 10.

„CRIȘANA“, institut de credit și de economii societate pe acții în Brad.

Concurs.

Subscrisa direcțiune deschide prin aceasta concurs pentru ocuparea unui

post de practicant

la filiala sa din Hălmagiu (Nagyhalmagy) comit. Aradului, sub următoarele condițiuni:

Recurenții să fie absolvenți de școală comercială superioară, să cunoască limba maghiară în scris și vorbit, eventual și cea germană. Cei cu praxă și cu serviciul militar îndeplinit vor fi preferiți.

Salariu anual: 840 coroane, plătit în rate lunare, afară de aceasta încă 15% după acest salariu ca adaus de scumpete și tantiemă statuară (pe anul 1911 circa 170 coroane).

Postul va fi a se ocupa, dacă e posibil imediat, mai târziu însă la 1 Aprilie n. 1912.

Terminul concursului e până în 25 Februarie 1912. n.

Direcțiunea.

SABIN SOLOMON

— Compactorie română. —

Alba-Iulia (Gyulafehérvár) Felsővartér Nr. 1.

Am onoare a aduce la cunoștința m. onor. public din tot Ardealul, că în

Atelierul meu propriu

de compactorie, aranjat după cerințele cele mai moderne primesc, orice lucrări de compactorie și cartonagiu și le executez potrivit gusturilor celor mai fine. În special executez cadre fine de icoane și portrete, mape din carton, și plüsch pentru mese de scris, pentru gulere manșete și mânusi. Mai departe cele mai de gust legătorii decorative din pele și pânză după metoda francez și englez. Cea mai solidă și mai durabilă compactorie pentru ziare, registre de casă și comptabilitate în piele și în pânză. Imi permit a atrage atențiunea asupra recuzitelor mele de aurit, cari sunt unice în felul lor. Apelând la sprijinul binevoitor român. Cu toată stima

Sabin Solomon, compactor.

AVIZ.

Aduc la cunoștința Onor. public, că mi-am mutat atelierul de glăjărie, oglinzi, porcelane, lămpi și afaceri de încadrări în Arad strada József-föherceg Nr. 9. Colțul stradei Szent-László, vis-à-vis de biserica evanghelică. Efectuesc încadrări cu prețurile cele mai efitine. Deposit mare în table de sticlă. Renovări să efectuesc punctual și urgent. Rugând spriginul On. public semnez

Cu stimă:

Urbán Endre.

Cafea și Tea

Extras din Catalogul lui Kotányi János:

Cafea brută:

Jamaica 1/2 Klgr.	Cor. 1:60
Portorico 1/2 "	" 1:90
Cuba 1/2 "	" 2:—
Iava aur "	" 1:70

Cafea prăjită:

(In prăjitoria electrică proprie).

Calitate bună 1/2 Klgr.	Cor. 1:90
Calitate fină 1/2 "	" 2:20
Mixtură foarte fină (Cuba, Aur, Menado, Mocca) 1/2 Klgr.	" 2:60

Tea:

Rămășițe de tea 1/2 Klgr.	Cor. 2:50
Tea de Congo 1/2 "	" 3:—
Mixtură pentru familie 1/2 Klgr.	" 5:—
Tea imperială foarte fină 1/2 Klgr.	" 6:—
Tea Ceylon foarte aromatică 1/2 "	" 7:—
Mixtură excelentă de prăjituri pentru tea 1/2 Klgr.	" —80

Rum:

1 litru rum pentru tea de familie	Cor. 1:90
1 litru rum fin de Brazilia	" 2:40
1 sticlă 7/10 rum de Jamaica	" 3:50

Renumitul „ARDEIU KOTÁNYI“ se vinde în cutii originale.

Kotányi János,

mare comerciant de cafea și tea.

(Seghedin, Budapesta, Viena, Döbling, Berlin, Abazia) și

Arad, József-föherceg-ut Nr. 3

in edificiul băncii „Arad-Csanádi Takarékpénztár)

(Nr. telefonului 809).

Aviz Atragem atențiunea On. public românească asupra hotelului „Concordia“ din Lugoj

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes

ca fața să-și fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul.

„Crema-Margit“ e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀▶ Săpun Margit 70 fil. ◀▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

A R A D.

Desfacere de
prăvălie
concesionată

Hoffmann
≡ Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Toată marfa din magazinul meu voi vinde-o cu prețul de cumpărare, unii articoli chiar și sub acest preț. Să oferă deci

cel mai bun prilej
pentru a târgui ieftin.

Paltoane-raglan lungi, pentru dame cu guler de blană, acum costă numai 19 florini, prețul de odinioară a fost 35 florini.

Căciule de blană nutria, negre, pentru copii, acum numai 1 fl. 90 cr. odinioară a fost 2 fl. 50 cr.

La mine se pot afia lucruri dela „Wiener Schossfabrik“ cu prețuri originale de fabrică, rochii frumoase în orice culoare 2 fl. 25 cr., mai fine dela 4 fl. 50—5 fl.

Albituri pentru femei, parcheturi, pânze, postavuri, dantele și articole de lux pe lângă prețuri enorm de ieftine.

Cămeși femești brodate: 1 fl. 65 cr.; calitate mai bună 2 fl. 25 cr. și 2 fl. 60 cr. Un val de pânze de 30 cote 6 fl., calitate mai bună 7 fl. 50 cr.;

Un carnis (sustinator de perdea) frumos de aramă 1 fl. 75 cr., mai fin masiv 2 fl. 50 cr.

Un vitrage (sustinatoare de perdea la ușa) de aramă 15 cr.

Resturi de șifoane și pânze în preț de jumătate.

Rog priviți galant!

Fondat în 1903.

Fondat în 1903.

„COROANA“

instituit de credit și economii, societate pe acții în Bistrița.
— Centrala în Bistrița, Strada Spitalului Nr. 38. Telefon Nr. 65. — Filiale în Lechința și Șieul-mare. — Giro-conto la Cassa de păstrare postală Nr. 28220.

Capital acționar	Cor.	300.000
Fonduri proprii		100.000
Circulația anului 1910	Cor.	21.500.000
Depuner spre fructificare	Cor.	700.000

Primește depuneri spre fructificare, despre cari liberează libel. Plătește deponenților 5 procente interese, iar bisericilor, școalelor, corporațiilor, instituțiilor culturale precum și privaților cu depuneri peste 10.000 cor. 5 jum. la sută procente interese. Primește depuneri și mai mici, săptămânale sau lunare cu, sau fără cassetă. Bisericile în general se folosesc de cassetă. — Contribuiri după depuneri o plătește institutul. Pentru crutare de spese postale, trimitem *chequri postale*. — Acordă *credite cambiale* cu *caventași* și cu *acoperire hipotecară* de case și proprietăți de pământ cu 7—8 procente și cu puține spese de întăbulare. Acordă *împrumuturi și pe obligațiuni*. Primește replătiri în rate săptămânale, lunare, trilonare și semestriale. — Dă avans pe efecte emise de stat și societăți comerciale. — Mijlocește *asigurări de viață, asigurări contra focului, grindinei și de vite cornute* după tarife ieftine. — *Incassează polițe* și efectuează *toate operațiunile de bancă și comission*. La cerere intervine la *cumpărări și parcelări de moșii* precum și la *cumpărări de mașini agricole*. — Sprijinește lățirea *comerțului, industriei, meseriilor* la poporul nostru. Scrisorile și afacerile încredințate *le resoalvă în ziua primirei*. — Acordă *ajutoare* elevilor de meserii. Sprijinește *literatura*, și în genere, ori-ce *lucrări culturale*. — *Stă gratuit* la dispoziția economilor, meseriașilor, comercianților români *cu sfaturi în cauză de orice natură*.

Direcțiunea.

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon Nr. 188.

Post sparocassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în Sibiu—Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: PARTENIU COSMA,

directorul executiv al „Albinei“ și prezidentul „Solidarității“.

„Banca generală de asigurare“ face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare“
: le face în condițiunile cele mai favorabile. :

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospece, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare“ dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze cu încredere la:

„Banca gener. de asigurare“

Sibiu—Nagyszeben. (Edificiul „Albinei“).

Diplomă de aur, Oradea-Mare 1891
Diplomă de argint, Budapesta 1885

Fondată în 1892

Schäffer József

compacto, Arad Strada Salac Nr. 3.

Telefon Nr. 762.

Lucrări bune, durabile! serviciu
prompt! Prețuri avantajoase!Recomand magazinul meu de
modă pentru femei și bărbați
de galanterie.

Dispon de orice marfă pentru sezonul de toamnă și de iarnă, precum: cămeși, ciorapi, ploiere, cravate, gulere etc., tot felul de lucrări de manufactură.

Prețuri solide!

Rog binevoitorul sprijin al publicului român. Cu deosebită stimă:

NICOLAE MIUȚA
BISERICA-ALBĂ
(FEHÉRTÉMPLOM).

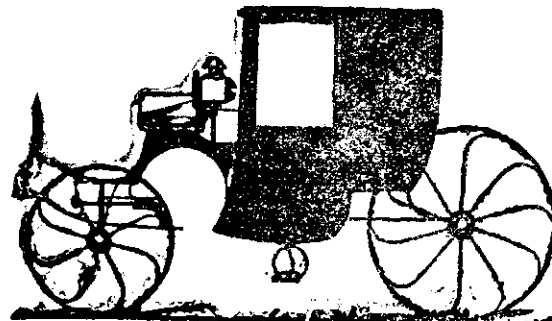
Kováts és Thomay

fauri și fabricanți de trăsuri

Arad, Strada Kossuth N. 2.

Avem onoare a recomanda atelierul nostru cu renume bun de

făurit și fabrică de trăsuri.

După cunoștințe de 7 ani câștigate în fabrica Kölber Testvérek, furnisorii curții regale, ne-am așezat aici și suntem în poziția a satisface celor mai mari recerinte. Pregătim trăsuri nouă în orice execuție, asemenea facem reparaturi pe lângă prețuri convenabile.

Cu deosebită stimă:

Kováts și Thomay,
faur și fabricant de trăsuri.

Depozit de trăsuri gata.

Catalog gratis și franco.

Nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

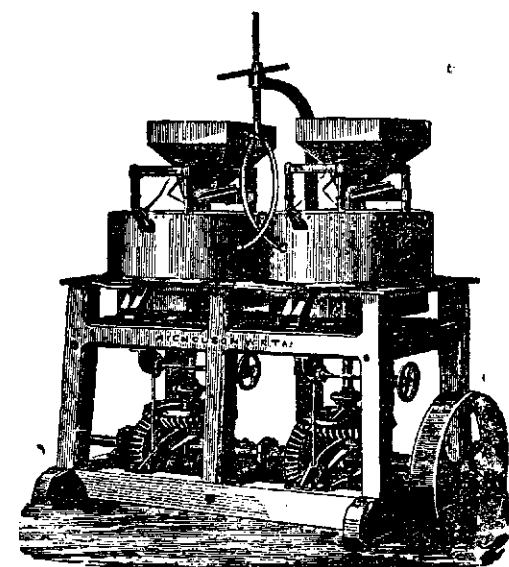
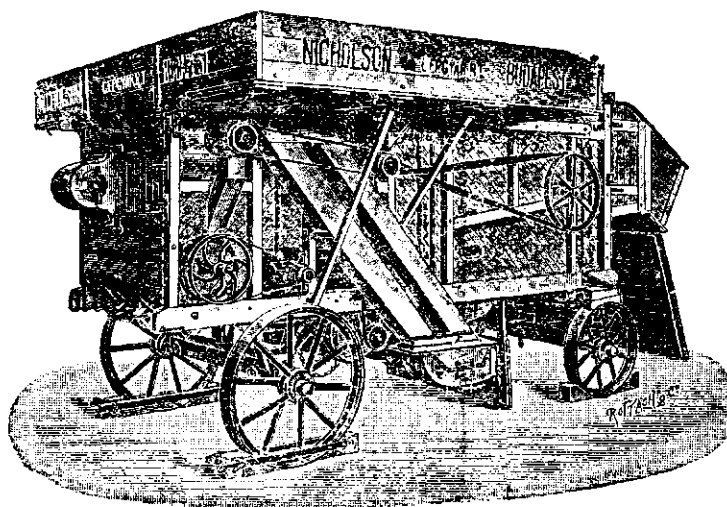
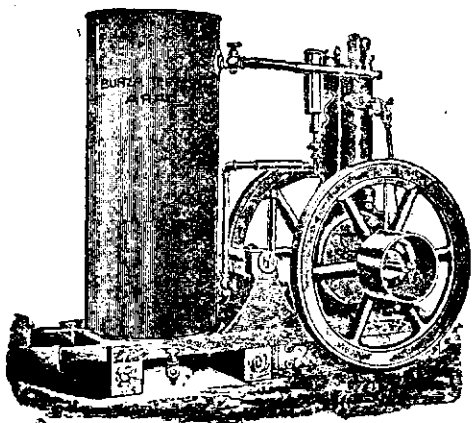
FRATII BURZA

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** mergem **mori cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzin cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.

„Catalog trimitem gratuit“.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc.** pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții** și **cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.**

Asigurări de accidente corporale,

contra **infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.**

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540.78
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,834.801.12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	119,830.982.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	(viață	11,020.266.—
	„	2,204.317.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acvișiții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Dacă suferi în dureri de stomac,

dacă ești lipsit de apetit, dacă ți-e rea mistuirea sau dacă ai dureri cari provin din aseasta, cum sunt dureri de dinți, sgârçiuiri, arsuri, apăsare în stomac, iritație de vomare, greață, răgâieli, etc. folosește:

Purgativul de fiere (epehajtó) de Rozsnyai,

care e cel mai bun mijloc pentru vindecare în vreme scurtă, chiar și în cele mai neglijate cazuri de boală.

O sticlă costă 40 fleri; o duzină 4 coroane
80 fleri.

Se capătă la singurul preparator

Farmacia

ROZSNYAY M.

A R A D.

La tipografia „CONCORDIA“ din Arad, strada Zrinyi nr. 11a se află de vânzare frumosul roman, scris de marele filo-român BJÖRNSTJERNE
::: BJÖRNSSON :::

„MARY“

Traducere liberă de HOREA PETRA-PETRESCU.

Prețul unui exemplar 1 cor. + 10 fleri porto.
La comanda de 10 exemplare se expediază franco. :: Pentru România și străinătate 1.20 Lei + 20 bani porto.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Delta. ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Delta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu case de economizare.

■ ■ ■

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

■ ■ ■

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abdicere.

■ ■ ■

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire ipotecară.

■ ■ ■

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

■ ■ ■

Acordă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se computează cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

Români! Replantați viile, cu altoi dela firmă română!

„MUGURUL“

INSOTIRE ECONOMICA ELISABETOPOLE
ERZSEBETVAROS — (Kiskuküllö vm.).

Altoi de vițe!!

Calitate distinsă, pe lângă cele mai moderate prețuri și soiuri de vin de masă viță americană cu și fără rădăcină.

Ochiuri de altoit, viță europeană cu rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea economică

„MUGURUL“

ELISABETOPOLE — ERZSEBETVAROS.

Material disponibil în altoi peste trei (3) milioane.

Școalele noastre de altoi n'au fost atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltați la perfecțiune.

La cumpărări pe credit cele mai ușoare condițiuni de plată!

La cerere preț curent și instrucțiuni gratis și franco!

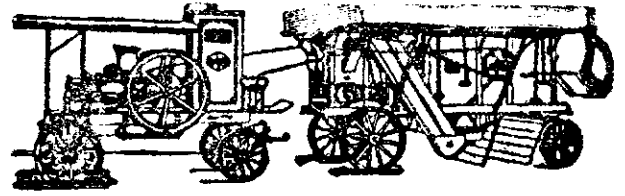
Români! Trimiteți băeții la cursul practic de altoit!

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vrea binele.

Prima condiție de reușită este de a folosi material solid!

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO“ original.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construște în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin,
Stada Bonnaz No. 12.

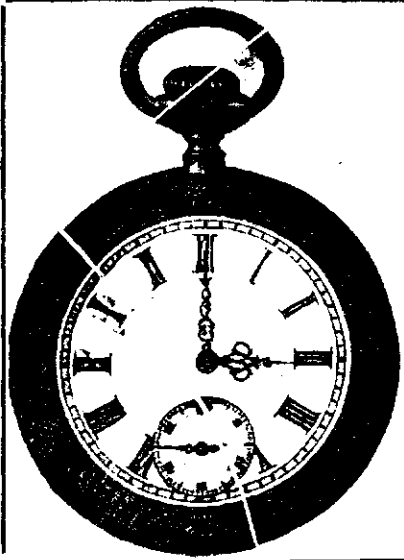
Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

Peste 101.400 bucăți funcționează în toată lumea!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Cinci fabrici cu aproape 8000 lucrători și funcționari!

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericele**
cele mai moderne
atât pe **bani gata, cât și în**
rate pe lângă **chezășie de 10**
ani cu prețuri ieftine, liferează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință
îu întreagă Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Cine voiește

rachie curată

să se adreseze direct la firma cea
mai mare românească

Creciun & Voda
din Lugos,

care dispune de căzării mari
proprii în Bănat și Ardeal.

CAFEA

permanent proaspet prăjită.

TEA

din cele mai bune soiuri.

RUM

în sticle originale și propriu umplute se află
numai la

„ATLANTICA“ IMPORT DE CAFEA
ȘI TEA.

ARAD, Bulevardul Andrassy Nr. 20.

(Telefon Nr. 609).

Cereți și
răspândiți

„ROMÂNUL“ și
„PĂPORUL ROMÂN“

pretutindeni!